

СУЧАСНА УКРАЇНА

Орган української визвольної думки

UKRAINE TODAY
Ukraine von heute
Ukraine d'aujourd'hui
Adresse: «Sučasna Ukrajina»
München 2
Karlsplatz 8/III (Telefon: 5-6667)
WESTERN GERMANY
Herausgeber: Wolodymyr Stachiw
Druck: „Logos”,
München 8, Rosenheimerstr. 46 a.

Рік IV.

Мюнхен, 6. 6. 1954

Ч. 11 (88)

Толерантність

Хто пильно і докладно, а зокрема без будь-якої в'їдливості та злобних намірів, студіює ідейно-програмову проблематику нашого революційно-визвольного підпілля на батьківщині, зафіксовану в офіційних документах та публіцистичних працях цього підпілля; хто ґрунтовно стежить за виявами практичної політичної діяльності наших визвольних борців (і то також без будь-якої злоби), той не може, — якщо він чесний з самим собою, — дійти до такого недоречного у своїй суті твердження, мовляв, український визвольно-революційний рух і його керівництво на рідних землях є протихристиянськими, матеріалістичними чи нігілістичними формациями українського політичного життя.

Для буквездів та діалектиків — ми, на жаль, втрачаємо вже почуття для того, як діалектика різного хову розжерла наше думання — вистачають однак поверхово прочитана стаття і висмикнене з тексту речення, а то й фраза, щоб тоном Катона ставити своє нічим не обґрунтоване твердження, щоб агітувати емігрантську громадськість проти позицій визвольного руху.

На сторінках деяких пресових органів на чужині в останній час над темою світоглядної частини ідейно-програмового змісту визвольного руху в Україні розгортається палка дискусія, а то й полеміка, яка своїм рівнем та застосованими при цьому методами не віщує нічого доброго для нашого загалу. Кожна дискусія, висловлена навіть у формі найгострішої критики, є не тільки потрібною, але й побажаною при умові, що учасники дискусії ведуть її:

поперше, чесно — подруге, доброзичливо — потретс, об'єктивно та спокійно — а передусім, із точним знанням предмету та справи.

На жаль, у веденні дискусії на світоглядну, а зокрема релігійну тематику, відсутні, за деякими винятками, всі повище подані чотири елементи сплавжної дискусії. Тому на її місці прийшли: полеміка, підозрення, лайка, плямування тощо. Замість аргументації — інсинуації, замість аналізу — дуже дешевенькі гасла-девізи, замість обґрунтованості — поверховість, замість правди — фальш і неправда... У дискусію, ведену в такій формі, не варто вмишуватися. Вона навіть не доцільна. Це не є жодна втеча від дискусії. Це викликано неохотою до будь-якої безплідної полеміки.

Існують однак деякі, хоч досі ще досить незначні, спроби провадити таку дискусію на відповідному щаблі чесноти власних переконань, тенденції доброзичливості і академічного спокою та знання. Така дискусія тільки побажана, бо вона зможе довести до уточнення вихідних позицій, до докладного устійнення змісту самої дискусії і до правильних, корисних для визвольної справи, висновків.

Програмове ставлення визвольного руху в Україні до питань філософського світогляду не можна однак окреслювати поняттями «неутральності» чи «індиферентності» цього руху в питаннях релігії, а зокрема щодо християнства, бо вже в таких окресленнях може бути сформульована неприхована тенденція давати цьому рухові налічку негативного ставлення до філософського ідеалізму, а зокрема до релігії та церкви. А так воно насправді не є.

Визвольний рух в Україні у своєму програмовому становищі до питання світогляду кожного українця зокрема, а українського народу в цілому, стоїть на принципі толерантності. На цьому принципі побудована вся сучасна цивілізація культурного світу, в засаду якої покладені міцні основи християнства, в його релігійному і моральному аспектах.

Толерантність не є жодною «неутральністю» чи «індиферентністю». Якщо ми так уточнено вихідний пункт для дискусії, то вона буде для нас усіх, а насамперед для визвольної боротьби нашого народу, дуже корисною.

В. П. С.

Німецька дискусія про прощу парламентаристів до Москви

Бонн, кінець травня 1954

На початку було необачне слово канцлера Аденауера в Гамбурзі. Під час тамошнього дня моря, 7 травня ц. р., щоб зробити присмієнку гостиним гамбурзьким купцям і мрійникам про оживлення німецької торгівлі з ССР, канцлер, на запит одного журналіста, відповів що, теоретично беручи, існує можливість ще в цьому році навізати дипломатичні стосунки між Німецькою Федеративною Республікою і ССР.

Хоч кілька днів згодом Аденауер дуже гостро спростував поголоски про зміну зовнішньо-політичного курсу, проте кинений ним вислів відіграв ролю каменя, що рушив велику лавину, яка, до речі, в Німеччині завжди потенційно існувала, а в нашій дні стала навіть сильніша, ніж, скажім, два роки тому. Ця «лавіна» має офіційну назву «об'єднання Німеччини», а практично означає бажання німців домовитися з більшовицькою Москвою і довідатися врешті-решт, якої вона вимагає ціни за об'єднання Німеччини. Але на цьому питанні високої політики ще не висчерпується зацікавлення німців у контакті з Москвою. Є ще дуже пекуча справа німецьких воєнних полонених, а для німецької індустрії — проблема ринків збуту, яка родить міражі «великої торгівлі з Росією» (des großen Russlandgeschäftes).

Все це разом творить комплекс, на який хворіють уже не від сьогоднішньої значної німецької політики, як от колишній райхсканцлер Вірт, міністер внутрішніх справ першого кабінету Аденауера Гайнман і ряд інших.

СЕНСАЦІЙНИЙ ПРОЄКТ

Цим разом ідеться вже не про одну чи кілька особистостей німецького політичного життя, а про цілу партію, і до того ще таку, яка є членом урядової коаліції — про Вільну Демократичну Партію (ФДП). Бо ще не встигли пресові агентства рознести по світу спростування канцлера, як у цій самій справі, але вже цілком конкретно, забрав голос референт комісії зовнішніх справ ФДП і колишній німецький дипломат у Москві і Пекіні, д-р Карл Георг Пфляйдерер, висловлюючись за вислання до Москви групи парламентаристів боннського бундестагу. Для переговорів і вияснення можливостей навізання дипломатичних стосунків Бонн — Москва, — заявив німецький політик.

Заява Пфляйдерера зелектризувала німецьку громадську думку, а чужинські кореспонденти депешували з Бонну на всі сторони світу про «загрозу нового Раппалло». Подія ця набрала ще більшого розголосу, коли стало відомим, що за пляном Пфляйдерера стоїть і його підтримує шеф ФДП, міністер юстиції в першому кабінеті Аденауера, д-р Т. Делер і все керівництво партії; що також такі видатні представники інших партій, як посол фон Меркац (Німецька Партія — ДП) і князь Бісмарк (Християнське Демократичне Об'єднання — ЦДУ), в більшій чи меншій мірі солідаризуються з поглядами ФДП.

ПОЛІТИЧНО-ТОРГОВЕЛЬНИ МІРАЖІ

Немає сумніву, що висловлювання Аденауера в Гамбурзі належало до категорії необдуманих фраз, які лунають деколи на бенкетах, але аж ніяк не належить до сфери політичних плянів політика. Натомість є всі дані на те, що Пфляйдерер підходить до свого пляну серйозно. Але не тільки він. Автор цих рядків мав змогу переконатися в тому, що так думає вся верхівка партії і її голова Делер, на партійному мітингу ФДП 20 травня 1954 р. в Бонні. В переповненій залі Делер у півторогодинному викладі повністю ідентифікував себе і партію з пляном Пфляйдерера; що більше, він навіть твердив, що цей плян має симпатиків в усіх фракціях парла-

менту і що вже скоро ФДП не буде самотньою, вимагаючи навізання контактів з Москвою. «Ми вважаємо, — говорив Делер, — що злі чи добрі дипломатичні стосунки є завжди кращі, ніж жадні. Ми далі стоїмо на становищі, що до Москви треба їхати, треба переговорювати з урядовими колами, треба розмовляти з московським патріархом і керівниками советського Червоного Хреста в справі воєнних полонених; взагалі ми самі мусимо почути від советів, якої ціни вони вимагають за об'єднання Німеччини. Найвищий час, щоб ми дістали інформації про советську політику нашими дипломатичними каналами, а не були інформовані з другої руки».

Чого Делер не сказав, а що є дуже суттєве при оцінці цього проєкту — це закулісся, а там і вся природа ФДП. В Бонні ФДП жартівливо називають «партією синдиків і адвокатів». Справді, ФДП — це профільована партія великої німецької індустрії, яка, будучи вірною своїм покровителям — руським індустріальним капітанам і синдиком, колись виступала в парламенті проти закону про співвирішність у заводах, є за повну лібералізацію господарства та торгівлі і за всевладне застосування до економічної політики Німеччини класичного економічного закону про подаж і попит. Як казав явно і словно Делер: «Це одинокий закон, який ми визнаємо в господарстві, і тому відкидаємо всякі спроби інгеренції держави до господарського організму. Він сам у своїй суті є досконалий, і треба тільки уможливити функціонування основного закону про подаж і попит». Тепер, напередодні виборів до краєвих парламентів у Північній Надрайнщині-Вестфалії, Гессії і Баварії, ФДП, щоб прислати собі виборців і допомогти індустрії, розкриває перед ними можливість великої торгівлі з Росією, а широко масу робітництва чарує магічним словом порозуміння з Москвою, виглядами на поворот полонених тощо.

На пункті торгівлі з ССР німецька індустрія завжди була чула. І хоч докладна аналіза советського імпорту показує, що ССР і далі твердо стоїть на засадах автаркції і зацікавлений у відносно дуже малому імпорті з-за кордону (а навіть і в цьому випадку рішають тільки міркування стратегії і високої політики), атавістичне уявлення німецьких промисловців про безмежні можливості російського ринку збуту і вигляди не великі зиски витискають на їх обличчях рум'янець нетерплячки і посилюють бажання зарвати і для себе кусок ласого профіту, а не тільки облизувати слинку, дивлячись на інтереси, які роблять з ССР їхні англійські кузени і французькі сусіди.

А що переконання не завжди йде в парі з знанням, а бажання зиску часто затьмарює холодний погляд ока, — з бажанням постала концепція, яку і підносять політики з ФДП.

ЧИ НОВЕ РАППАЛЛО ?

В деяких колах боннської закордонної преси йдуть цими днями запеклі дискусії і робиться аналогія між німецько-російським порозумінням у Раппалло і теперішнім пляном Пфляйдерера. Таке порівняння дуже драгує німецькі офіційні кола, а головню кола міністерства закордонних справ. В розмовах вони вказують на недоречність такого порівняння, на цілком відмінні об'єктивні умови тоді й тепер, відзначають, що коли в Раппалло і тодішній ССР, і Німеччина вперше вишли з накиненої їм після першої світової війни політичної ізоляції, то сьогоднішній ССР є світовою потугою, а Німецька Федеративна Республіка не є навіть суверенною державою, — і, як довго не ввійшла в силу т. зв. «генеральна угода», вона не може навізувати без згоди західних альянтів дипломатичних стосунків з ССР і сате-

літами. Звертають вони теж увагу, що повторення раппальської угоди, хоча б приблизне, неможливе ще й тому, що через відсутність будь-якої пропорції у співвідношенні сил між ССР і сьогоднішньою Німецькою Федеративною Республікою, остання згоріла була б за-суджена на ролю сателіта.

В ґрунті речі така аргументація не позбавлена моментів слушности. Це правда, що порівнювати сучасну позицію ССР і Німецької Федеративної Республіки з тією, що була 32 роки тому, ніяк не можна і що натяко на Раппалло є радше емоційно-відруховаю асоціативна думка, ніж політичною оцінкою ситуації.

Тим не менш останні події в Німеччині навколо навізання стосунків з Москвою, а головню факт, що за цим пляном стоїть не відомий особа, а вже ціла партія і є симпатки і в інших фракціях парламенту, вказують, що самих спростувань чи навіть натяків на недоречність порівняння з Раппалло ще не вистачає; справа в своїй суті надто серйозна, щоб її поминути, не проаналізувавши причин тенденції, яку умовно назвемо «пляном Пфляйдерера».

Бо ані покликання на вибори і бажання приподобитися виборцям новим гаслом, ані применшування всієї справи не вияснюють проблеми. Плян Пфляйдерера — це справді нова проблема, яка органічно виросла з відродженням Німеччини, що змагає до повного усамостійнення своєї зовнішньої політики. Німецькі політики знають, що навізання дипломатичних стосунків з ССР під сучасну пору не можливе. Вони знають постанови окупаційного статуту і те, що контактам з Москвою мусить передувати згода західних альянтів. Вони теж знають, що їхня державна рація каже їм якнайтісніше співпрацювати з США і вони не думають міняти орієнтації. Але в парі з цим вони щораз більше почувуються на силах, і зростає їх бажання самостійно відігравати свою ролю в концерті світової політики. Очевидно — самотійно настільки, наскільки це сьогодні взагалі можливе. Але саме цей малий простір самостійности зовнішньої політики вони хочуть використовувати, і це, на нашу думку, є найсуттєвішим моментом у згаданому пляні і пануючому в Німеччині комплексі навізання стосунків з Москвою.

Що політика Франції і Англії щодо торгівлі Захід-Схід аж ніяк не є принципова і що така постава деморалізує німців, а в першу чергу велику індустрію, — годі заперечити, і це, без сумніву, один з компонентів вище згаданого комплексу.

Вкінці не без слушности зостається і відомий німецький публіцист Ріхард Тінгель, який радить усім тим німецьким політикам, які говорять сьогодні про навізання контактів з Москвою, пригадати собі стару німецьку приповідку, яка каже: «коли ослови заграє обрїк, він йде на лід танцювати». Бо під сучасну хвилину, коли загроза большевизму щораз зростає, коли валиться азійський фронт, коли поглиблюються розходження між Англією і США в справі цього фронту, коли врешті Черчил на старості літ не знає нічого кращого, як заявити в промові (на початку травня 1954 р.), що «ми тужимо за тим, щоб бачити її (Росію) в гордій і блискучій ролі провідника людства», чи доцільно і політично мудро німцям насторожувати проти себе опінію Заходу, а в першу чергу США, і чи взагалі можуть вони собі що-небудь з поїздки до Москви обіцяти?

Так теж розцінює плян Пфляйдерера і німецький загал, а об'єктивна аналіза приводить до висновку, що знову йдеться про політику з перспективи «малого Морица».

Л. О. Ортипський

Програють війну під час миру

Несподіване осамітнення США, жадних створити — в обличчі перемоги повстанців над французами в Індокитаї — оборонний фронт для затамування переможного походу впливів Москви у південносхідній Азії, показало перед світом нездатність т. зв. вільного світу приступити до спільної дії у своїй власній обороні. Не зважаючи на великі зусилля американських політиків, країни Заходу не спроможні в усіх справах поступати солідарно, і вже тут показується небезпека програти, хоч насправді далеко ще не початої, війни з більшовицькою Росією.

Москва організує жовту расу. Але завдатків на цю програму є більше. Не зважаючи на раз-у-раз повторюваний шум про психологічну офензиву Заходу проти Кремля, Захід і далі обмежується до політичної і ідейної дефензиви, як це й показали події у В'єтнамі. Там червоні російські імперіалісти зуміли виступити в ролі оборонців зуміли в'єтнамського народу до самостійності, тоді як Захід в особі французької колоніальної влади являє собою захисника давніх, засуджених азіатськими народами, метод. Через ряд причин вийшло так, що французькі наймані чужоземні легіонери воюють, за допомогою США, не проти комунізму, тільки за втримання над в'єтнамськими зненавидженого колоніального ярма.

З цього погляду передишка на корейському фронті, де ідейні позиції московської експансії номінально були такі самі («самостійна Корея»), і тимчасове пересунення центру ваги московського наступу на Індокитай Кремлеві оплатилися. Перед азіатськими народами цього простору не Захід, а тільки СССР виступає в ролі захисника ідеї свободи, і нічого дивного, що такі держави як Бірма, Цейлон, Пакистан і передусім Індія не думають вступати в оборонний союз проти російської експансії у В'єтнамі, бо такий союз у першому пляні б'є по в'єтнамському народові.

З цього погляду перемога в'єтнамських повстанців має для більшовиків не тільки мілітарне, але і політичне, моральне і пропагандивне значення. Москві вдалося виступити в цьому важливому просторі в ролі оборонця священних прав народів до самостійного життя, і тут не важить, що це властиво виступ вовка в овечій шкурі. В кожнім разі Кремль, відповідно до давно опрацьованих плянів революційної стратегії, покищо підтримує національні прагнення азіатських народів, і ці народи волюють цю, хай конюнктурну, підтримку своїх свободолобних змагань, ніж до теперішній колоніальний режим європейців.

Таким чином набирає конкретніших форм колишня ідея німецького кайзера Вільгельма ІІ, який з приводу звіту про перемогу японців над росіянами в 1905 р. сказав, може, політично правдиві, але дипломатично досить незручні слова: жовта небезпека гряде.

Тепер народи жовтої раси з великим успіхом організує до боротьби з білою расою — Кремль.

Наскільки цей факт є наслідком почуття солідарності сильної монгольської домішки крові росіян з азіатськими народами, а настільки наслідком врахуваної світобурної стратегії російських вождів — сказати важко. Тяжко теж передбачити, чи індустріальне вивідування азійців, особливо форсування індустріалізації Китаю росіянами, не вийде колись цим останнім на згубу. Однак теперішній їхній грандіозний плян: вибити з Азії впливи всіх інших конкурентів білої раси і захопити цей суходіл під свою виключну контролю — здійснюється на наших очах.

Конгломерат інтересів не заступить однієї ідеї

В обличчі цієї стратегії Захід, бодай покищо, безрадний. Як згадано, спроби США створити один оборонний фронт вільних азіатських народів до спільної з Великобританією і Францією не вдасться. Не тільки азіатські народи відхрещуються від такого фронту, але і для Великобританії участь у ньому не можлива — хоч би тому, що туди не хочуть іти такі члени британського коммонвелту, як Цейлон, Індія, Пакистан. Через це довелось б самим американцям сласти в Індокитай власних воєнків. Та як це зробити, коли, французів, що в їх безпосередньому інтересі ведеться вся в'єтнамська війна, не шлють у бій своєї молоді, тільки воюють найманними легіонерами?

В такий спосіб дисгармонія інтересів західного світу парализує, з одного боку, його дієздатність а, з другого, виявляє, що не якась спільна ідея, тільки певний збіг інтересів в'яже ці держави в один блок, який далеко не є рівний

щодо суцільності совєтському блоку. Хоч суцільність СССР механічного порядку, однак вона вміло прикрита певними ідейними заслонами, які, зважаючи на своє наскрізь пропагандивне значення, мають певний суєстивний вплив на простори, де діє тільки російсько-більшовицька пропаганда, а не вже сам більшовицький режим. Так кремлівські можновладці вміло користуються гаслами самостійності серед колоніальних народів; гаслами рівності рас — там, де є расова дискримінація; гаслами боротьби проти економічного визиску — в країнах з великими класовими контрастами; і завдяки цьому вони всюди мають свої п'яті коломи.

В парі з цим більшовицькі стратеги завоювання світу вміють грати на не зовсім зіграних окремих інтересах західних великодержав.

Так німці вони манять можливістю об'єднання і новим Раппалло, французи — гарантіями безпеки перед небезпечкою цієї об'єднаної Німеччини, британці — приманами торговельного обміну і т. д. Вони використовують кожну щільну в західному світі, втіскаються туди з своєю пропагандою, влазять із своїми дипломатичними нотами-погрозами, торговельними пропозиціями і, не зважаючи на всю прозорість своїх маневрів, мають більший чи менший успіх.

Коли весь західний блок побудований на конгломераті вільно пов'язаних інтересів, тоді легко між цими інтересентами знайти одного чи другого, що буде мати інтерес у тому, щоб у конфлікті між Заходом і Сходом стати на боці, перечекати бурю, бути нейтраль-

ним. Остаточо Еспанія ген. Франко багато завдячувала надістам і фашистам, однак це не перешкодило їй, не зважаючи на натиск своїх недавніх добродіїв, зостатися нейтральною у війні, з великою користю для себе. Чому тепер, в обличчі можливої і ще більшої осенної хуртовини, не мала б та чи та західноєвропейська держава поставити на нейтральність?

І перед цією політичною офензивою СССР західний світ перебуває в дефензиві. Рішаючи в західній політиці США свідомо наставлялися на так званий реалістичний курс, на курс простого сумування до свого великодержавного інтересу інтересів інших великих і менших держав, приймаючи за самозрозуміле, що ці інтереси йдуть по тій самій лінії. Це спрощення Москва старається повною мірою витратити.

Свобода народам — найкраща зброя. Випадає це їй тим легше, що її саму не вдаряють у її найслабші ідейні і політичні позиції. Так західний світ майже зовсім не рахує на неросійські нації СССР як на своїх союзників. Відомою формулою непередіщення державної долі цих націй не дозволяє цим націям бачити у «ворогах своїх ворогів своїх союзників». Ця формула може великою мірою нейтралізувати природне тяжіння поневолених Москвою націй до Заходу, бо гасло «Хай прийде навіть сам чорт — він не буде страшніший від більшовиків» в останній війні себе не виправдав. Нацисти показали «рівновартими» заступниками більшовиків, і на автоматичну відданість неросійських націй ворогові більшовизму рахувати вже не

можна.

Проте західний світ, особливо США, не ладні міняти свої непередіщенської настнови. В останній війні США, як відомо, зробили дві основні помилки. Поперше, вони поставили ворогові вимоги безумовної капітуляції, що спонукало німців боротися до останнього воєнка. Подруге, вони надто багато дали своїм совєтським союзникам, а саме: все, що ті для своєї безпеки вимагали, і у висліді в Європі прийшло небувале захитання сил.

Через ці дві причини США програли мир ще під час війни.

Тому американські плянувальники витягнули з цього прямих висновки і опрацювали дуже простий плян, що базується на цілком простих заложеннях: ніяких обіцянок союзникам, гарантії почесної капітуляції ворогам. Відси заповнення в бік російських імперіалістів, що російська імперія буде збережена, відси ніяких заповнень про державну самостійність у бік своїх природних союзників — неросійських націй СССР.

Це мала б бути хитра і успішна політична стратегія. Але всупереч надіям її творців вона доведе Захід до програної війни ще в час миру, — так само, як подібні спрощення, в другий бій, довели до програного миру ще в час війни. Позначки цього вже масмо в Азії, Китаї, Індокитаї і в усіх «нейтрально» наставлених азіатських держав. Незабаром вони виявляться повніше також і в Європі, в якій та чи та держава вже тепер пробує грати роллю «посередника» чи «помосту» в конфлікті між Сходом і Заходом.

Хто ж тоді буде належати до цього Заходу?

Лев Ребет

Переяславські святкування

Безнастанний шум навколо Переяславської угоди, що від кількох місяців на сторінках совєтської преси й у всіх партійних, державних та економічних клітинах зануджував око і вухо совєтської людини, досягнув свого вершка у т. зв. «Ювілейній сесії верхньої ради УССР з приводу 300-річчя возз'єднання України з Росією», яка відбулася в Києві в суботу 22 травня о 9 год. ранку.

Довгу доповідь виголосив перший секретар ЦК КПУ О. І. Кириченко.

Протиріччя в історичних з'ясуваннях. Хоч останніми місяцями появилось в СССР багато різних «наукових» публікацій, які фальшували, вигладжували й достосовували до потреб нинішньої політики цей присипаний порохом історії акт, все ж таки Кириченко не зумів по користатися цими матеріалами так, щоб не залишити не тільки протиріччя, але й щільні в історичній частині своєї доповіді. В його оцінці «... історія України — це героїчна історія багатовікової боротьби народних мас проти соціального рабства і національного поневолення, проти іноземних загарбників за возз'єднання з єдиноросійським народом».

Із дустих фраз про сердушну братерську любов до російського народу, про історично-прогресивне значення Переяслава, про спільність економічно-культурних інтересів — він втікає найрадше в період жовтневої революції; в розгоні проганяє гітлерівських загарбників; під проводом комуністичної партії великого соціалістичного сільського господарства, передової, національної формою і соціалістичної змістом, культури. І знову скаже «в синьому віку, куди сягає історичне коріння священної дружби російського, українського й білоруського народів».

Але темою є трисотріччя Переяслава й до неї рад-не-рад доповідач мусить дійти.

Починаючи з селянсько-козацьких повстанств кінця XVI і першої половини XVII стст. Кириченко переходить у добу Хмельницького, яксравно змальовує знущання польської шляхти, орендарів і католицького духовенства над українським народом, підкреслює кілька важливіших перемог Богдана Хмельницького і стверджує, що

«в тяжкий для України час, коли вирішувалася доля її народу, міцну руку допомоги подав російський брат... В російському народі український народ знайшов друга й героїчного союзника в боротьбі проти зовнішніх ворогів, проти соціального й національного гніту... З'єднавшись з Росією в рамках єдиної російської держави, Україна знайшла порятунковий від поневолення шляхетською Польщею і загарбання султанською Туреччиною. Возз'єднання України з Росією уможливило сили російського й українського народів в їх спільній боротьбі проти зовнішніх і внутрішніх ворогів, сприяло зростанню продуктивних сил Росії й України, а також взаємозбагаченню культур двох братніх народів».

Про те, як у висліді «взаємозбагачення» культур український народ добився у «старшого брата» заборони свого друкованого слова, немає в цій промові найменшої згадки. Кириченко згадує далі спільні війни, проваджені спільними силами в обороні спільних кордонів і цинічно запевняє, що

«... не зважаючи на те, що царизм проводив жорстоку колоніальну політику, на українських землях, що перебували в складі Росії, значно швидше відбувався економічний і культурний розвиток, ніж на землях, які ще лежали під гнітом шляхетських і австро-угорських загарбників...» — і потішає, що — «боротьба українського народу за свободу і національну незалежність, його культуру, побут і звичаї знайшли своє відображення у творчості багатьох російських письменників, композиторів, художників».

Відповідь на питання, як від священної, нерозривної і віковичної дружби двох братніх народів дійшло до жахливої колоніальної політики, а в наслідок цього до боротьби українського народу за національну незалежність, культуру, а навіть побут і звичаї — доповідачеві не під силу і він залишає її самим слухачам.

Досягнення совєтської України

Набагато певніше почуває себе Кириченко в обговоренні революційного і совєтського періоду. Він, його свідок і до певної міри співтворець подій, має за своєний пропагандивний матеріал і трафаретний стиль. Вилаяти «буржуазних націоналістів» треба там, де тільки можна й цього він пильно дотримується. Він їх бачив у час революції і після її закінчення, в межах совєтської України й під іншими окупаціями, під час другої світової війни і знайшов їхні недобитки ще й на «американських смітниках».

Він говорить багато про політичні, економічні й культурні досягнення совєтської України завдяки дружбі і при допомозі «старшого брата»; говорить про суверенність і соборність української держави, однієї з найбільших європейських держав.

З економічних досягнень він наводить багато цифер, подає, що тепер совєтська Україна дає понад 30% загальносоюзного видобутку вугілля, 46% чавуну, 36% виробництва сталі. Цього року в республіці буде виплавлено чавуну стільки, скільки його давала напередодні другої світової війни вся металургійна промисловість СССР. На лазах України працює тракторів на 89% і комбайнів на 65% більше, ніж до війни.

Великого розвитку досягла культура совєтської України. В республіці працює около 31 тис. шкіл, в яких вчиться 6,6 міль. дітей і молоді. Тепер Україна є республікою суцільної грамотності. У аузах, в технікумах і середніх спеціальних учбових закладах навчається 565 тис. чоловік. Крім Академії наук та Академії архітектури створено 475 науково-дослід-

них закладів. Тепер в Україні вчених в 20 разів більше, ніж їх було у всій колишній царській Росії. Значним показником зростання культури українського народу є літературні видання. Тільки за післявоєнні роки в республіці було видано понад 16 тис. назв книг загальним тиражем більш, ніж пів мільярда екземплярів. В Україні є понад тисячу республіканських, обласних, районних, міських і багатотиражних газет і журналів, загальним тиражом около 7 міль. примірників. Крім того населення України передплачує 3,5 примірників газет і журналів, що видаються в Москві.

За ордени — більше праці

На початку сесії було відчитано два знаменні документи, що зокрема в світлі відповіді Кириченка мають свою практичну вимову. Ідеться про два укази президії верхньої ради СССР, а саме:

- 1) «В ознаменування 300-річчя возз'єднання України з Росією і відмічуючи досягнуті видатні успіхи українського народу в господарському і культурному виробництві, нагородити Українську ССР орденом Леніна».
- 2) «В зв'язку з 300-річчям возз'єднання України з Росією, відмічаючи велике значення Києва в історії російського, українського й білоруського народів, нагородити місто Київ столицю Української ССР орденом Леніна».

Ордени і амбіції добути їх є природним явищем в житті людини, а зокрема воєнка. Щоб добути їх, одиниці ризикують життям, пориваються на героїські вчинки, напружують всі свої сили й моральні вартості, з одного боку, а з другого, нагороджена орденом людина почуває себе до обов'язку докласти всіх зусиль, щоб утримати себе на осягнутому рівні і ще більше виправдати своє нагородження. Можна сумніватися, чи такі самі амбіції і почуття зобов'язаності можна прищепити у такій збірності, як ціла нація, зокрема у випадку, коли нагороджуючий розраховує саме на це останнє.

На це питання недвозначну відповідь дає Кириченко: «... На високу нагороду український народ відповідь ще більшими успіхами в господарському й культурному будівництві. Комуністична партія України, ЦК КПУ будуть ще тісніше згуртовувати український народ навколо ЦК КПСС, мобілізувати трудящих республіки на завоювання нових успіхів на шляху до комунізму».

Наприкінці своєї доповіді Кириченко передає привітні «братнім республікам» і ще один нечуваний досі в публічних виступах привіт:

«В цей урочистий день український народ шле привіт своїм синам і дочкам, що незгодами долі відірвані від матері — вітчизни радянської України, живуть у капіталістичних країнах і зберегли вірність інтересам свого народу, мужньо борються за мир, демократію і соціалізм, проти паліїв війни і їх агентів, лютих ворогів українського народу — українських націоналістів».

Виходить, що так дуже допекли Кириченкові українські націоналісти, що і в привітальній частині своєї доповіді не міг про них забути.

В. І.

Проти провокації і наклепів Москви

КИЇВСЬКЕ РАДІО ТА ПРЕСА І МОСКОВСЬКА «КРАСНАЯ ЗВЕЗДА» ПРО СПРАВУ ВАСИЛЯ ОХРИМОВИЧА

В неперемірливій щодо засобів боротьби імперіалістично-терористичної Москви проти України в цілому, а проти її визвольного-революційного руху зокрема, стосуються методи найжахливішої провокації, так відомі нам усім із сторічної історії українсько-російських взаємин. Якщо б робити історично-наукову аналізу цих провокацій, то така цілком об'єктивна аналіза дала б вечерпну картину, і то до найдетальніших нюансів, в сіх стосунках, які від Переяслава існували між Росією і Україною.

Не дивно, що імперіалістична кліка большевицької Москви наказала на всіх просторах СРСР — «від молдаванина до фіна» чи аж «до Сибіру неісходимого» — святкувати «300-річчя возз'єднання». Це бомбастичне святкування мало, між іншим, також на меті скріпити на дусі імперіалістичні елементи російського народу, а перед очі поневоленних російсько-большевицьким імперіалізмом народів поставити картину їх безвихідности: мовляв, «від наших провокацій, фальшувань та віроломства ви не втечете і на край світу!» Мовляв, «ми здатні стосувати у боротьбі з вами всі, навіть найнеморальніші методи, які колинебудь знала історія людства». З цього боку ніхто досі не аналізував і не коментував 300-річчю «возз'єднаної» вакханалії, а здається, що саме така інтерпретація була б найближча до дійсности і що саме вона з'ясувала б всі лаштунки цієї коштовної кампанії.

Режисерія врахувала також і евентуальні негативні для Москви вияви цієї кампанії. Бо московським режисерам шлося передусім про головний, цілісний ефект, для якого потрібні — для підкреслення його пластичности — навіть тіні. Іншими словами, «переяславська гарячка» була глибоко продуманою політичною провокацією.

Писати історію російських провокацій щодо України — це писати історію російсько-українських взаємин.

Побіч публікуємо «Повідомлення Закордонного Представництва УГВР» і голо- світової преси про справу Василя Охримовича так, як її подала київська радіовисильня та київські газети від 18 травня ц. р.

Ми могли б подати до відома цілий текст цього найклясичнішого взору провокації, як щодо його змісту, так і щодо його форми. Але ніхто з наших читачів та прихильників нашої газети не похвалює би такої нашої «журналістичної об'єктивности», якщо б ми дали російсько-большевицьким провокаціям місце на сторінках газети, що є органом української визвольної думки. Вистачає, що преса ліберального світу безкритично переповідає провокативні вихватки большевицького агітпропу та МВД, зформульовані, ніби, від імені «воєнного трибуналу Київського Військового Округу». Нам здається, що кожний читач нашої газети мав уже можливість читати ці безкритичні «інформації» на сторінках преси країни свого поселення. Цей читач мав також можливість дати свою здорову оцінку такому «журналістичному об'єктивізму», який дозволив редакціям передових світових газет передрукувати за московською «Красною Звездою» від 20 травня «інформацію», повну неправди, бруду та поліційно-агентської провокації; передрукувати і не дати від редакції... жодного коментаря!

Занотовуємо при цьому з визнанням єдиний виняток, який зробила дуже впливова англійська газета «Манчестер Гардієн», до речі, газета, яка під час горезвісної польської паціфікації в Галичині в 1930 р. не раз брала в оборону український народ і рішуче вимагала гострого міжнародного дослідження цієї справи та покарання винуватців.

Якщо громадська думка Заходу, висловлюючи боротьбу поневоленних російсько-большевицьким імперіалізмом народів виключно під аспектом «інформацій» та пропаганди, що їх режисерує Москва, то не можна аж ніяк дивуватися тим неухваткам та ударам, які Захід має на фронтах психологічної, дипломатичної, «холодної» та «гарячої» і економічної війни з большевицькою Росією. Якщо командування воєнного фронту — а сучасне становище між Сходом і Заходом є безперечно таким фронтом — навіть довіряє дезінформації ворога, то не потрібна будь-яка дискусія, на тему, по чийому боці буде перемога, а по чийому — програш і поразка. Це кожному ясно, як на долоні. Не ясно воно, мабуть, тільки редакторам і публіцистам великих світових органів преси.

Ми вже з'ясували і підкреслили, що провокації та наклепи в російській по-

літиці не нові; вони навіть не притаманні тільки імперіалістичній кліці большевицьких вельмож. Ці провокації та наклепницькі методи є компонентом, складовим елементом, кожної російської імперіалістичної політики, бо такі методи, принаймні дотепер, гарантували російським імперіалістам успіхи в поневоленні народів та людини. Ці методи дезінформували світову громадську думку та провідників її представників — політиків, дипломатів і військовиків.

Зокрема для російської історіографії, політичної практичної діяльности та публіцистики українська визвольна справа і визвольна боротьба українського народу були тільки «зряддям чужих сил», а учасники цієї визвольної боротьби «вслужниками чужих агентур та розвідувальних управлінь». Так говорилося і говориться про гетьманів Виговського, Мазепу і Дорошенка, про М. Грушевського, П. Скоропадського і С. Петлюру, про М. Міхновського, С. Єфремова і Є. Коновальця; засоби визвольної боротьби України, за наклепами Росії, — це «польське, шведське чи турецьке золото», пізніше — «пруські марки чи австрійські корони», в новіші часи — «франки, фунти стерлінгів, німецькі марки чи польські злоті», а тепер для відміни — «американські долари». Такі «аргументи» — це вияви своєрідної політичної «послідовности». Полемізувати з цими наклепами, дискутувати з цими «аргументами» і непотрібно, і недоцільно, якщо хтось сам не хоче себе принизити та зневажити.

Але все це треба постійно і послідовно пригадувати українській громадськості, щоб вона сама не стала жертвою ворожої дезінформації та агітації. Сила та успіх пропаганди власне полягає в тому, щоб безперечно повторяти брехню, — і то найбільш наявну та намацальну брехню, — поки вона не стане «органічною власністю» не так того, хто її поширює, а того, для кого вона призначена, а навіть того, проти кого скерована ця брехлива кампанія.

Ми знаємо, що в деякій частині (хоч вона ще нині дуже незначна) української громадськості на чужині сприймаються наклепи і провокації, поширювані большевицькою Москвою. Перед цим громадськості мусить бути попереджена, якщо вона хоче зберегти своє національне та моральне обличчя.

В «Повідомленні Закордонного Представництва УГВР» дуже чітко підкреслено, що «умови визвольної боротьби... і національні інтереси цієї боротьби не завжди дозволяють ЗП УГВР давати ви-

черпні інформації про поодинокі події боротьби на рідних землях».

Це для кожного ясно і докладніше аргументувати таке становище ми не повинні. Ми всі знаємо, як ворог стежить за всіма нашими висловленими думками. Тому не полекшуймо йому таке стеження, зокрема, якщо мова про факти боротьби в Україні. ЗП УГВР досі публікувало в своїх пресових органах або давало до публікування всієї української преси тільки ті інформації, звіти, повідомлення, статті і документи з України, публікування яких було виразно дозволене керівними органами революційно-визвольної боротьби на батьківщині — Президією Української Головної Визвольної Ради, Головним Командуванням Української Повстанчої Армії і Про-

водом Організації Українських Націоналістів.

До справи поширеної всім большевицьким пропагандивним апаратом, і то всіма світовими мовами, інформації про Василя Охримовича можна ставитись тільки принципово так, як це й зробило «Повідомлення ЗП УГВР», не входячи при тому в дрібні деталі наклепницьких, злочинних тверджень російсько-большевицького дезінформативного апарату.

Ми мусимо завжди пам'ятати про те, що для якихось своїх дуже темних цілей Москва дала цій справі світового звучання. Вона дала цьому такому змісту й форми, які вона уважає потрібними для своєї терористичної політики в Україні і для дипломатичної акції за кордон.

В. П. Стахів

ПОВІДОМЛЕННЯ

ЗАКОРДОННОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА УКРАЇНСЬКОЇ ГОЛОВНОЇ ВИЗВОЛЬНОЇ РАДИ

У зв'язку з поширеними на підставі большевицьких джерел повідомленнях західної преси про присуд і розстріл большевиками Василя Охримовича Закордонне Представництво УГВР подає до відома наступне:

1) Умови визвольної боротьби, в яких знаходиться український народ та формації українського визвольного руху на батьківщині, і національні інтереси цієї боротьби не завжди дозволяють Закордонному Представництву УГВР давати вичерпні інформації про поодинокі події боротьби на рідних землях.

2) Василь Охримович — це довголітній член українського визвольного руху та один з його передових репрезентатів. Він рівнож довголітній член Організації Українських Націоналістів і один із співорганізаторів Української Повстанчої Армії. У липні 1944 р. Василь Охримович був учасником I-го Великого Збору Української Головної Визвольної Ради і як член УГВР був по тому відряджений для праці за кордоном в рамках Закордонного Представництва УГВР. У висліді добровільного зголошення до революційно-політичної праці в Україні на доручення Президії Української Головної Визвольної Ради Василь Охримович повернувся на українські землі і виконував відповідні функції в керівництві українського визвольного руху.

3) Закордонне Представництво УГВР найрішучіше відкидає всі большевицькі наклепи щодо особи Василя Охримовича і всієї визвольної боротьби українського народу, а зокрема стверджує, що:

а) Ані Організація Українських Націоналістів, ані Василь Охримович як її член, як і весь український визвольний рух ніколи не були зряддям будь-яких зовнішніх сил і вели та ведуть боротьбу проти всіх поневолачів України за визволення українського народу.

Закордонне Представництво УГВР доводить зокрема до відома, що Василь Охримович був одним із передових організаторів визвольної боротьби українського народу проти гітлерівських окупантів і як член Проводу ОУН вирішально спричинився до постання і розбудови Української Повстанчої Армії.

б) Ані ОУН, ані УГВР, ані Василь Охримович як член цих інституцій не були і не є сьогодні узалежені від будь-яких сторонніх сил, а були і є речниками виключно української незалежної визвольної політики.

в) Український народ знає Василя Охримовича як українського патріота та жертвенного борця за визволення українського народу і не повірить черговим провокативним наклепам ворогів.

г) Обвинувачення визвольної боротьби українського народу в агентурності чужим силам є впродовж історії одним із постійних засобів боротьби Москви проти України. Такими однак засобами і терором не вдалося Москві досі і не вдасться в майбутньому зламати прагнень нашої нації до повної державної незалежности.

У травні 1954 р.

Закордонне Представництво Української Головної Визвольної Ради

Світова преса про В. Охримовича

У зв'язку з большевицькими інформаціями про скоплення і розстріл Василя Охримовича в західній пресі появилися різні повідомлення, стосовні цієї справи. В основному американська преса обмежилася до передовідження змісту київської радіопередачі з 19 травня ц. р. і статей з совєтської преси, а саме: з «Правди України» і «Красной Звезди». В цій останній появився передрук з «Правди», за яким і звітував «Асошієтед Пресс».

«Нью Йорк Гералд Трібюн» від 25-го травня і «Нью Йорк Таймс» від 21 травня вмістили інформаційні статті з перерахованим змістом офіційного большевицького комунікату.

Обидві газети повідомляють про большевицькі твердження, згідно з якими Василь Охримович, один з керівників Організації Українських Націоналістів, після довшого перебування на еміграції ніби злетів на парашуті над Україною з двомоторного американського літака, щоб перевести там саботажні і диверсійні акції.

Вони, також доволі недоречно і без спеціального пояснюючого коментаря, переповідають большевицькі провокаційні плітки, що «Організація Українських Націоналістів постачала німецьким фашистам шпигунів, убивцьків і провокаторів перед і під час другої світової війни і що ця організація допомагала гітлерівцям у злочині, спрямованому на знищення українського народу».

«Нью Йорк Гералд Трібюн» кінчає своє повідомлення ствердженням, «що арешт і зловлення були подані як великий успіх в обороні українського народу. Цього тижня прийде до завершення святкування 300-річчя возз'єднання України з Росією».

Подібне насвітлення знаходимо і на сторінках «Нью Йорк Таймсу» з тим самим повторенням большевицьких вихва-

ток та наклепів на особу Василя Охримовича і тверджень, «що він був американським шпигуном — парашутистом і що він також співпрацював з американськими розвідувальними чинниками».

В Німеччині тільки бульварна преса подала інформації про розстріл Василя Охримовича, примітивно нав'язуючи цю подію з діяльністю американських розвідок. Також і в Англії більшість газет передала большевицьку інформацію, повторюючи без коментаря нісенітницю про «агентурність, шпигунство» тощо.

Покищо тільки «Манчестер Гардієн», одна з найповажніших англійських газет, вмістила цю інформацію з відповідним, об'єктивним і загалом правильно оцінюючим ситуацію коментарем, а це в статті від 20 травня під заголовком «Розкаяний емігрант — Націоналізм в Україні», де звітується також про аферу Йосифа Крутія. Переповідавши коротко совєтське повідомлення, автор коментує ці події з політичної точки бачення. З уваги на об'єктивну і доброзичливу позицію подаємо коментуючу частину дослівно:

«Стаття Крутія, яка описує діяльність цих організацій у великих подвоях, є першою того роду, що появилася у совєтській пресі від 1930-их років. Вона свідчить про радикальну зміну попередньої пропагандивної лінії, яка тільки побічно згадувала націоналістів і тільки тоді, щоб накинутися на них з лайкою, яка мала переконати українців в СРСР, що жодні націоналістичні антисовєтські організації ніде не існують. Однак інформація про їх існування та діяльність мусіла поширитися в Україні різними дорогами, і урядові чинники, які не були спроможні її затушувати, рішилися, правдоподібно, визнати правду».

Україна останнього часу в значній мірі стала голосною, коли Берія коротко перед своїм падком розпочав політику, спрямовану на уділення більшої свободи

українцям, щоб не сказати — навіть українським націоналістам. Це привело до усунення республіканського партійного секретаря Мєльнікова, який пішов у русифікації українського політичного і культурного життя задалеко.

Очікувано, що після упадку Берії ці зміни будуть уневажені; однак у них було так багато субстанції, що політика дефусифікації продовжується. В березні на партійному з'їзді новий український партійний секретар О. І. Кириченко клав великий наголос на призначення місцевих українців на керівні пости в партії, уряді та культурній діяльності. Мєльніков був усунений за призначування на такі місця інших людей, ніж місцеві українці.

Від того часу про цю справу говорилося мало, але зацікавлення так раптово виявлене совєтською пресою стосовно дії українських націоналістів, кінцева мета яких є відірвання від Росії, дає переконливі докази не тільки про поширення її руху, але також про страх совєтських провідників перед ідеологією цього руху. Крутію, для прикладу, не заперечує в своїй статті твердження українських еміграційних керівників, «що існують підпільні націоналістичні організації в Україні, з яким вони мають контакт». Це твердження було до цього часу трактоване з скептицизмом навіть на Заході, де експерти в совєтських справах не були готові повірити, що будь-яка підпільна організація може існувати в державі, яка стоїть під такою контролею поліції, як Росія.

Однак вчорашнє призначення, що Охримович, страчений керівник ОУН, подав ідентифікаційні дані про «своїх співучасників у шпигунських діях в Україні», мусить означати, що існують певні підпільні організації, тому що шпигунство в цьому контексті можна вважати тільки за етикету, причеплену для дискредитації націоналістів».

ОГЛЯД ПОДІЙ В СССР

Народовбивство, смертна кара і українська проблема

КЛОПОТИ СОВЕТСЬКИХ РАДІОТІВ

В 1945 р. визначено в СССР 7 травня як день советського радіо. Тож советська преса від 7 травня цього року зарясніла статтями про радіо. В них говориться про «великих теоретиків» значення радіо — Леніна і Сталіна, про російського «винахідника» радіо Попова, видуманого советською владою в протигагу «гнилому Заходові», і інші речі про значення радіо і завдання СССР в розвитку радіої справи.

«Правда» присячує половину передової недомаганія «радіофікації» села, а на другій сторінці міністер зв'язків СССР Псурцев написав про радіо підвал. З них беремо такі інформації: телевізійні центри працюють у Москві, Ленінграді, Києві, Харкові, Горькім і Томську. Вудують нові — в Менську, Ризі, Баку та Свердловську і підготовляють будову нових телецентрів. В 1954 р. промисловість має випродкувати 325 тис. телеприймачів, а в 1955 — 760 тис.

Псурцев натискає на «радіофікацію» советського села. Досі, за його даними, «радіофіковано» в СССР 18% сільських дворів. В 1954 р. мають відкрити понад 2 міль. «радіоточок» (два рази більше, ніж 1953 р.). Йдеться про створення одного радіоприймача на ціле село, яке передає радіограму, що її накручує окремих урядовців для гучномовців усього села. Псурцев пропагує програму «міжколгоспних радіоприймачів», які обслуговували б «сотні і тисячі радіоточок»; тоді потрібно буде менше урядовців і техніків для обслуговування. Далі він заспокоює радіослухачів, що в цьому році вишколять 14 тис. техніків, тож не буде, мовляв, перебоїв у слуханні радіо.

Всі статті в советській пресі ставлять домаганія, щоб радіограми були більш цікаві і різноманітні, щоб вони відповідали «культурним вимогам советського слухача». Але чи це можливе в СССР, де режим використовує радіо лише для своєї агітації, а, крім того, такі радіопересилання редагує ще на свій смак «хазяїн» гучномовців.

СССР РАТИФІКУВАВ КОНВЕНЦІЮ ПРОТИ НАРОДОВБИВСТВА, АЛЕ... ДОПОВНИВ ЇЇ МОСКОВСЬКИМ «НЕТ»

Вишинський передав 3 травня в ОН ратифікаційну грамоту верховної ради СССР конвенції проти геноциду з советськими застереженнями, які скоментували «Ізвестія» від 6. 5. Цитуємо ці «поправки» за «Ізвестіями»:

«В ратифікаційній грамоті про конвенцію проти геноциду СССР зробив застереження про те, що для передачі всякого спору про інтерпретацію, застосування і виконання конвенції на розгляд Міжнародного трибуналу потрібно в кожному окремому випадку згоди всіх спірних сторін, і також застереження про те, що всі точки конвенції повинні мати застосування лише на територіях під опікою».

Як бачимо, СССР приступив до конвенції проти народобивства з пропагандивних причин, але так її «поправив», щоб вона не могла бути застосована проти СССР. Поперше, тому, що згідно з т. зв. сталінською конституцією в СССР немає «несамоуправних» територій, і СССР, спираючись на своїй «поправці», буде відкидати всяке намагання застосувати конвенцію до СССР. По-друге, СССР, опираючись на «поправці» про «необхідність згоди всіх спірних сторін», на такий розгляд советського народобивства не погодиться. Отже советські «поправки» позбавляють конвенцію про геноцид всякої практичної сили, і вона лишиться тільки моральним аргументом «холодної війни».

ПОШИРЕННЯ В СССР ЗАСТОСУВАННЯ КАРИ СМЕРТИ

По останній війні постановою верховної ради СССР від 26. 5. 1947 р. «знесено» в СССР смертну кару, а замінено її 25 роками каторги. Про це дуже широко трубіла тоді советська пропаганда, щоб довести, який то Кремль «людяний», «демократичний», «передовий», а, мовляв, у законодавствах капіталістичних країн і далі застосовують кару смерті. Але вже 12. 1. 1950 р. кару смерті введено наново законом «Про смертну кару зрадникам, родіні, шпівнам, підришникам-диверсантам». Мабуть, не треба нагадувати, що під цю категорію підтягаються в советській судівничій практиці ті громадяни, що з тих чи інших причин невідгідні для режиму. Тепер постановою президії верховної ради СССР, надрукованою в «Правді» від 7. 5. 54 р., поширено смертну кару також

«... на осіб, що доконали умисного вбивства при обтяжуючих обставинах». Як бачимо, вже не лишилося й сліду від советських пропагандивних тез з-перед чотирьох років про «передовість» і «гуманізм» советського законодавства. Зрештою і тоді заміна кари смерті 25-річною каторгою не була ж ніщо, людяністю.

Закон про поширення смертної кари советська пропаганда довго підготовляла в пресі всякими інформаціями про присуди на злочинців за грабежі і вбивства, яка йшла паралельно з акцією піднесення морального рівня советського суспільства (проти «бікнізму», п'янства, розпусти і «американизації», головне серед молоді — дітей советських вельмож).

Закон про поширення смертної кари на вбивників верховна рада оправдує так: «Враховуючи домаганія громадян і суспільних організацій про застосування смертної кари до вбивників і з метою посилення охорони життя громадян, верховна рада СССР постановляє...»

Підготовка закону пресою, видання закону президією верховної ради і хоч би сама аргументація, чому цей закон видано, — вказують на те, що кара смерті в СССР не популярна.

В ДЕВ'ЯТУ РІЧНИЦЮ УПАДКУ ГІТЛЕРА

советська преса була заповнена всякими матеріалами, присвяченими цій річниці — передовими і дописами з місць про влаштування з нагоди цих роковин вечірок, доповідей, бесід тощо. Звичайно, в Україні це перетворено в нову маніфестацію «возз'єднання». На всяких вечірках, як це підкреслюють советські газети, говорилось про спільну боротьбу в рядах советської армії, «плече-в-плече» українці і росіянина, про «визволення» України з німецької неволі тільки за «допомогою російського народу». Найбільш характерною є присвячена цим роковинами стаття маршала Жукова в московській «Правді» від 9. 5. п. 3. «Всесвітньо-історична перемога советського народу». Жуков, хоч повторює тезу Сталіна про те, що Німеччину розгромлено в першу чергу збройними силами СССР, пише проте і таке, про що довгий час в СССР мовчалося: «Со-

ветський народ ніколи не забуде жертовної боротьби... народів Франції, Англії, США і інших країн...» Що більше, Жуков кидає білу рукавичку Айзенгауеру та Монтомері і віддає їм «заслужене».

Жуков підкреслює вагу техніки в модерній війні, чим заперече тезу про «революцію пролетаріяту», що зрештою випливає з інших його тверджень про «визволення» советською армією народів Середньої Європи (теперішні сателіти СССР). Мовляв — комуністи, орієнтуйтеся на нашу техніку і нашу армію!

УКРАЇНА —

ЦЕНТРАЛЬНА ПРОБЛЕМА ПРЕСИ

Від початку травня перші сторінки советської преси переповнені повідомленнями і статтями на тему «возз'єднання» святкування, що досягнули в травні свою кульмінаційну точку. Найбільше уваги присвячено «декаді російського мистецтва» в Україні, що відбулася 7—16 травня. Майже всі російські театри, капелі, балети, письменники виїхали в Україну на виступи. Московські — до Києва, Ленінградські — до Одеси і т. д. На цей час українські театри і ансамблі виїхали в російські міста. Вся советська преса на своїх перших сторінках щоденно звітувала в першу чергу про виступи мистецьких труп з Москви в Києві і Київського академічного оперного театру ім. Т. Шевченка в Москві. В усіх цих повідомленнях советські журналісти старалися сказати щось тепле про Україну, українське мистецтво, українські міста тощо. Рівнобіжно з цими імпрезами відбувались «ювілейні» сесії філіялів АН УССР (у Львові, Одесі, Дніпропетровську) і врешті — ювілейна сесія верховної ради УССР в Києві 23. 5., про яку ми знаємо тільки з повідомлень радіо. На всіх цих імпрезах (якщо йдеться про «декаду», то на її відкритті 6. 5. і офіційному закінченні 16. 5.) обов'язково були вельможі центру і всіх республік СССР. На імпрезах навколо декади — представники мистецьких організацій і визначні мистці, на наукових сесіях — представники академії наук, на сесії верховної ради — представники урядів, верховних рад, діячі науки і культури, представники робітництва, селянства

3 советської преси

Як повідомляють советські газети, 5 травня по всьому СССР відсвятковано день преси. На всіх підприємствах і наукових установах влаштовано відомі митинги і доповіді; промовці і доповідачі вказували на велике досягнення «демократичної» преси в минулому та про її завдання на майбутнє. За «Правдою» завданням советської преси є «бути постійним пропагандистом ідей марксизму-ленінізму, виховувати маси в дусі відданості батьківщині і комуністичній партії і вести невинну боротьбу з усіма видами — ворожої буржуазної ідеології».

На поширювання преси асигнується багато грошей. Тільки в Україні видається на даний час понад 1200 різних газет і 60 журналів. Якщо зважити велику нестачу курильного паперу, то треба прийняти, що одноразовий тираж цих газет і журналів переступає мільйонів числа і цілком «заспокоює потреби советської людини».

Два дні пізніше, тобто 7 травня відмічено день радіо. Завдання радіо, мабуть, нічим не різняться від завдань, поставлених перед пресою. Відмічено дня радіо «Правда» присвячує свою передову, в якій зупиняється над досягненнями і занедбаннями в цій ділянці. Гострий критиці піддається міністерство зв'язків, а також міністерство культури, яке не приділяє належної уваги справам розвитку радіофікації і не робить жадних заходів, щоб поліпшити якість передаваних радіограм. Радіофікація сіл за «Правдою» цілком незадовільна.

Під радіофікацією сіл автор статті розуміє налаштування чи, радше, побудову нових радіовузлів у районах і селах, звідки, як нам відомо, надаються згори заплановані радіопередачі, що їх мешканці зобов'язані слухати. Але і на такий люксус не легко здобутися, бо за словами Сеніна в Україні не електрифіковано ще 20 районних центрів, а 160 районних центрів електрифіковано дуже слабо. Коли б навіть удалось електрифікувати ці відсталі райони, то й тоді

є ще одне питання: чи спроможний цей колгоспник при його незавидних життєвих і фінансових умовах купити собі радіо чи навіть радіолозник? І коли «Правда» наказує, щоб на майбутнє репертуар збагатити і удосконалити так, щоб він «відповідав смакові слухача», то здається, такими засобами важко буде заспокоїти «смак» советської людини.

По всій Україні далі проходять вербування «добровільців» на засвоєння цілих і переложних земель в Алтай, Казахстані і Уралі. У зв'язку з цим в усіх сільсько-господарських школах, інститутах і учбових закладах сільсько-господарської механізації відбуваються випускні іспити агрономів та зоотехніків. Більшість випускників за советською пресою зголошується добровільно, а то й просить послати їх на цю благородну роботу. Останніми часами з України виїхало 20 тисяч трактористів, багато агрономів і зоотехніків.

Слідкуючи за советською пресою, відразу впадає в очі, що вербувальні акції проходять у більшій мірі у УССР і інших неросійських республіках — і нічого не згадується про «добровільців» з рядів «старшого брата». Не можна однак сказати, що постава росіян до цієї справи пасивна. Як повідомляє «Радянська Україна» від 15 квітня, ЦК КПСС висилає також уповноважених від ЦК КПСС «для подання допомоги» на місцях праці. А щоб уповноважених фізично не виснажували, ЦК КПСС кожному такому наставникові виділяє легкову машину «ГАЗ-69».

В Херсоні на площі понад 100 гектарів будеться великий бавовняний комбінат. Перша черга цього комбінату має стати до ладу в четвертому кварталі цього року. Після закінчення будівельних робіт Херсонський комбінат мав би відвантажувати бавовняних тканин у кілька разів більше, ніж їх випускає тепер бавовняна промисловість всієї УССР. («Радянська Україна» від 14 квітня 1954).

і т. д. всіх республік. Все це з'їхалося до Києва, щоб тут віддати шану тому народові, гетьман якого 300 років тому заключив Переяславський договір з Москвою, і послухати, як Кириченко громить «українських буржуазних націоналістів». Подібна сесія верховної ради РСФСР відбулася 27. 5. в Москві.

Поруч з повідомленнями про «декаду» і інші «святкування» в Україні московські «Ізвестія», а частинно і «Правда» присвятили першу сторінку містам України, де звичайно доволі довгий репортаж про якесь місто чергується з фотозняткою якоїсь головнішої вулиці чи будови даного міста, головне з числа новозбудованих. Досі вже писалось майже про всі важливі міста в Україні, включно з Станиславом.

Цю активізацію української проблеми і всякі «теплі» писання про українські міста і села в іншій формі зустрічало також в іншій советській пресі. Найбільш характеристичним є підвальний репортаж у «Комсомольській Правді» від 13. 5. п. 3. «Ворота республіки». Найбільш знаменне в цьому репортажі — це зняття прикордонного стовпа між УССР і РСФСР з підписом «Границя Росії і України». Досі таких прикордонних стовпів не було, — принайменше до війни, а і по війні ніде про це ми не стрічали досі жодної згадки. Чи не хоче цими стовпами Маленков також переконувати український народ, що українська республіка — «повноправна сестра» СССР. До речі, репортажист спеціально звертає увагу на ці стовпи. Ще до зустрічі з ними, він, оповідаючи про автомандрівку по білгородській області, вставляє в репортаж: «Але де ж все — такі границі? Чого доброго, її можна і проскочити?!» І шойно далі описує прикордонний стовп у формі обеліски «з гербами Російської Федерації і Української Республіки», віддалений за 700 км. від Москви. Після зустрічі з стовпом репортажист пише:

«Вітаю тебе, мила серцю кожної советської людини українська земле! Вітаю вас, зелені розливи пшеничних полів, білі хати в розвілках садах і трактори, що підіймає чорнозем, вітаю вас, тополі при дорозі і вишки електростанцій, що крокує бездоріжжям, і мирні, прекрасні міста, що встаете громадям на горизонті, і польовий табор в долині, біля старого вікового дуба!»

Така ж поезія і про зустрічних людей, про місто Харків, прикордонні села, хоч зустрічається і інше тарабанення — про норми і «термінові» завдання, соціалізація тощо. Між іншим, автори репортажу Котенко і Адзубей твердять, що прикордонні села в УССР і РСФСР мішаються і молоді з «України» і «Росії» женяться і з цього погляду панує «неразберіха». Це мало б доводити живу «дружбу», але якраз підкреслювання цього говорить про щось інше. А в даному випадку дійсно може бути «неразберіха», бо по обох боках кордону є українські села.

ПРОПАГАНДА ПРО ЦІЛИННІ ЗЕМЛІ

Другою важливою проблемою, яку вже від початку травня знов актуалізує советська преса, є цілинні землі. Буквально в кожній газеті є одна-два, а то і більше великих статей про працю, успіхи і недомаганія на цілинних землях, а крім того, приблизно третина всіх вісток з СССР — інформують про відносини на тих самих землях. З цих вісток довідуюся,

що, як звичайно в СССР, на цілину не доставляють товари;

що не побудовано для приїжджених механізаторів будинків;

що немає книжок і преси;

але найбільше статтей ентузіастично пише про «бойовий» дух висланих у Сибір і Казахстан, про трудове захоплення, про те, що висланим доставлено все потрібне до життя — включно до також бойового листа матері-прибиральниці школи в селі Мала Снігіниха, Фастівського району, Київської області Надії Шаворовської до її сина Бориса, що з «патріотизму» поїхав в Алтай («Комсомольська Правда» від 7. 5.). Як виготовуються в СССР такі «патріотичні» листи, ми знаємо. Пишуть їх кореспонденти газети, а підписує нещасна жертва, і описля навколо такого «листа» робиться в пресі шум. Але не це важливе.

Бачимо, що в СССР далі йде посиленна кампанія шантажу, що на цілині виїждять з «патріотизму». Покищо не подаються чисел, але різні заохочуючі агітки говорять про масовий характер виїзду.

П. Є.

Женевська дилема: капітуляція чи інтервенція?

Коли війна у В'єтнамі йде повною парою і поширюється ще й на Камбоджу і Лаос, третя дія тасмних засідань та позаштатних переговорів на Женевській конференції добігає кінця. До останньої хвилини стоятиме відкритим питання, який буде її вислід: компроміс чи впровадження в дію обосторонніх засобів скритої чи відкритої інтервенції? Підкреслимо, вислід може звучати: тактичний компроміс або інтервенція. Мирне поладження проблем Кореї і Індо-Китаю — справа далекого майбутнього.

Проблема Кореї і Індо-Китаю, як показує перебіг Женевської конференції, — це відкриті рани, збройний удар між Сходом і Заходом, який був вислідом протиріч, що їх треба було розв'язувати насильницькими засобами. З точки зору політичної стратегії обох сторін і їх воєнних доктрин йдеться, з одного боку, про оборону життєвих інтересів західних морських потуг, які прямують до забезпечення собі панування на морях, вільного доступу до портів та забезпечення їх сухопутними опорними пунктами. Це конечно потрібне їм, бо у вільній торгівлі і забезпеченні азійських ринків збуту та джерел сировини лежить їх основний національний інтерес, господарська рівновага, ріст національного господарства та втримання життєвого рівня. Чим була б Великобританія без комонвелту, Франція без колоній, США без ринків збуту? Відомий американський добротвор без ринків збуту скоро міг би перетворитися без них у те, в що для Мідаса обернулося золото.

Для осі Москва-Пекін, тобто для континентальних потуг, з другого боку, життєвий інтерес — це суходіл. Найважливішою проблемою для них є забезпечити себе від моря, опанувати закриті моря і порти за допомогою засобів, які має континентальна сила. Історики вважають такі протиріччя між життєвими інтересами континентальних і морських потуг законами рими. Простору, де зустріються протилежні життєві інтереси, завжди перебувають в атмосфері взаємного недовір'я і з політичних, ідеологічних, расових тощо причин перероджуються в вогнища збройних конфліктів.

Саме Корея і Індо-Китай є в першу чергу вогнищами таких конфліктів. Інше питання — от хоч би визволення колоніальних азійських народів чи створення оборонного валу проти «жовтого комунізму». Це лише тло, яке створює сучасна епоха. В сучасній добі націоналізму і демократії, право самовизначення народів — це вже догма, якої жодна розсудлива і далекосяжна політика не може обминути. Як Китай, так і Індія прагнуть у першу чергу позбирати свої національні землі, зліквідувати європейські колоніальні посілости. Гасло «Азія для азійців» сприймає рівнозначно як комуністичний Китай, так і неутралізуюча демократична Індія. Щойно на другому місці стоїть оборона проти азійського імперіалізму і комунізму. Коли йдеться про оборону від тих загроз, то пропорційно ще слабші демократичні елементи можуть шукати захисту в західних потуг. Тут є велике поле для дії Заходу.

Протиріччя національних інтересів і потреб оборони між західними морськими націями і східними континентальними (Москва-Пекін) — це основне тло, на якому прийшло до збройного удару. В Женеві об'єднання Кореї і повернення миру в Індо-Китай є лише частковими питаннями. Власним питанням є знайти «модус вивенді» між сучасними морськими і континентальними потугами. Всі проекти розв'язки питань Кореї і Індо-Китаю йдуть по протилежних лініях. З східного боку — по лінії розбиття західного оборонного валу, а з західного боку — по лінії забезпечення вільного доступу до Азії з сухопутних баз. США перебрали в Азії цю спадщину по Японії. Великобританія вже від віків встановлювала в Азії «пакс британіка». Різниця між політичною метою Японії і США є дуже велика, однак на ділі йдеться і тут, і там про ту саму рачю ставку морської нації.

У воєнній доктрині «ню-лук» Вашингтон виразно ділить свій життєвий простір на матерні землі, землі своїх союзників, що їх він декларує боронити нарівні з своїми, і життєві терени, тобто конечні до життя нації, загрожуючи на агресію на них відповісти війною. Південна Корея, Японія, Філіппіни, Нова Зеландія та Австралія на основі двосторонніх пактів про взаємну оборону належать до цього життєвого простору. Проект азійського південносхідного пакту планує поширити ці кордони ще далі. Проблема «контейнменту», стримування жовтого комунізму та тоталітаризму, лише настільки актуальна, наскільки ці

країни з комуністичними урядами загрожують інтересам західних морських потуг. За ті самі інтереси йде війна між Заходом, Пекіном та Москвою вже від сторіч.

Політичні розбіжності між США, Францією і Великобританією лежать лише в площині оцінки можливостей, засобів і тактики забезпечення основних інтересів морських потуг. США задовольняються вільним доступом до портів, оборону яких з суходолу хочуть довірити незалежним азійським державам. В їх обороні вони хочуть організувати тепер «спільну акцію», тобто інтервенцію, і заключити з ними оборонні пакти. Перед Францією і Великобританією стоїть це питання, як утримати старі концесії, здобуті протягом століть. Вони вбачають ще можливість затримати ці концесії, наладнавши співпрацю з азійськими комуністами. Франція бачить ці можливості у компромісовому закінченні громадянської війни в Індо-Китаї. Великобританія — з заспокоєнім вимогом Китаю Мао-Тсе-Тунга.

За вимогами морської доктрини адмірала Магона, Захід не може поступитися з «зовнішньої лінії життєвих інтересів» без загрози життєвих інтересів нації. Для Пекіну і Москви, тобто континентальних сил, Корея і Індо-Китай мають інше політично-стратегічне значення. Потреба їх посідання є диктована страхом перед оточенням і наміром використати їх як випадкові бази для поширення власних кордонів і для дальшої експансії. Модус вивенді творить

уже американська концепція створення широкої смуги незалежних держав, але вона не знаходить зрозуміння ні в Москві, ні в Пекіні. Яка могла б бути ціна на таку згоду? Як відомо, Чу-Ен-Ляй вимагає визнання свого уряду, що до рівнювало б впровадженню Китаю Мао-Тсе-Тунга до ОН та торговельних умов. Ці останні є більше приманливі, ніж відштовхуючі, і лише визнання уряду є питанням оспорюваним. Вашингтон докладно з'ясував свої аргументи, чому не може визнати уряд Мао-Тсе-Тунга, і не допускає жадних можливостей торгувати цим визнанням. Таке становище США перерішує добро волю Чу-Ен-Ляй відносно компромісових проєктів щодо Кореї і Індо-Китаю. Мету Женевської конференції Молотов міг би вбачати лише в розбитті західного блоку, а передусім у відколенні Великобританії. В теперішній момент Москва, мабуть, вбачає більший інтерес у тому, що Пекін є ізольований і перебуває в постійній боротьбі з Заходом.

Останні проєкти обох сторін щодо об'єднання Кореї не дають жадних основних пунктів на компроміс. І так проєкт південно-корейського міністра закордонних справ Пюнг-Юнг-Тай передбачає об'єднання Кореї на засаді вільних виборів в усій Кореї під охороною ОН. Йому йдеться про те, щоб уможливити Північній Кореї приєднання до Південної Кореї, а не про створення нової держави. Вибори до національних зборів у Сеулі повинні відбутися за виборчим законом Південної Кореї і на паритетній засаді. Незалежність Кореї

мають гарантувати ОН. Обчислення стану населення має відбутися під контролею ОН. Найпізніше за один місяць перед виборами мають бути виведені з неї всі чужинські війська. Північно-корейський міністер Нам-Іль та китайський міністер Чу-Ен-Ляй відкинули контролею ОН, мовляв, ОН є воююча сторона, і жадали заступлення її контролею нейтральних держав, як і права вето для Північної Кореї в майбутнім парламенті. Франція і Великобританія визнали ці передумови за неприйнятні. Наслідки посередництва Молотова і індійського делегата Крішна Менона, коли пишемо ці рядки, ще не відомі.

Справа встановлення миру в Індо-Китаї ще більше запутана. Бідо і Іден виїжджали на тасмні засідання своїх урядів. Коли переговори не допровадять до заключення перемир'я — і то байдуже, на «чесних» чи на «капітулянтських» передумовах, — тоді піде в дію «спільна акція», тобто міжнародна інтервенція.

Стратегічний плян шефа французького генерального штабу генерала Елі не передбачає нових засобів для оборони Камбоджі Лаосу, що їх заатакували в'єтнамські повстанці, лише оборону Ганюю. Сили французького експедиційного корпусу не могли б дати собі раду з новим ворогом. Негайна міжнародна акція є вимогою хвилини. Наступ генерала Гіяпа на Ганюю уже в повному ході. Повстанці зайняли опірні пункти на лінії 60 км від Ганюю. Війна в Індо-Китаї розвивається скоріше ніж вирішення на Женевській конференції. Найближчі дні повинні дати відповідь на питання: чи прийде до тактичного компромісу, чи до відкритої інтервенції? мрт

Силуети міжнародного життя

Opus justitiae pax

«Правосуддя творить мир», — ці слова разом з голубом, символом миру, вибрав собі за гасло і герб при вступленні на папський престол великий апостол миру, світліший серед світлих 260 своїх попередників, папа римський Пій XII. Понтифікат Пія XII припав на найважчий час як для світового миру, так і для церкви: час другої світової війни, повосних злиднів та моральної руїни, час великого заколоту християнського світу, повний тривоги за майбутнє. І саме на такому чорному тлі тим ясніше і величніше зарисовується і яснє постать римського патріарха, голови Ватиканської держави, далекозорого політика, аскета і праведника.

В особі папи Пія XII вперше від 200 років, тобто від часу Інокентія XIII в 1721 р., зустрічаємо римлянина на римському престолі. Нащадок римської аристократичної родини, предки якої завжди вірно служили римському престолу, Eugenio Maria Guiseppe Giovanni Pacelli прийшов на світ 2 березня 1876 р. в родині пізнішого адвоката консисторії. Висвячений на священника 1899 р., він від 1901 р. працює в дипломатичній службі Ватикану при Конгрегації для надзвичайних церковних справ. Скоро йде він по шаблях ватиканської дипломатичної драбини і в 1914 р. стає секретарем згаданої конгрегації, а в 1917-1929 рр. провадить відповідальний пост апостольського нунція в Мюнхені, а згодом у Берліні. На цьому посту нунцій Евгеніо Пачеллі довершує великого діла — допроваджує до підписання конкордату з Баварією (1924) і Прусією (1929). Своїми чеснотами і великим тактом він здобуває собі авторитет та пошану не тільки серед католиків Німеччини, але також і серед найширшого загалу, в тому й євангеліки.

Покликаний на пост кардинала-державного секретаря в 1929 р., Пачеллі керує найважливішим ресортом Ватиканської держави аж до його вибору на папу в березні 1939 р.

1 березня 1939 р. зібралися 62 кардинали — 35 італійців і 27 членів інших народів. в тому числі вперше американці — на «конкляве», вибір нового папи. В одному з найкоротших «конкляве», які знає папська історія, під час третього голосування 2 березня кардинал Евгеніо Пачеллі дістав 61 голос, тобто (за винятком свого власного голосу) згоду всіх кардиналів очолити католицьку церкву.

Урочисто коронований в соборі св. Петра 12 березня як Пій XII на 261-го папу, він у своїй першій промові сказав: «Найціннішим з усіх божеських дарів є мир. Він лучить любов'ю народи і племена. Кожна людина мусить прагнути до миру — до миру, побудованого на справедливості і любові».

В цьому році минуло п'ятнадцятиліття понтифікату Пія XII. П'ятнадцять років невтомних змагань за мир і справедливість, за розбудову і посилення католицької церкви.

Перестороги Святішого Отця і заклик до миру zostалися непочутими. І вересня 1939 р. світом сколихнула найжорстокіша в історії людства світова війна. Але папа Пій XII і далі не перестає закликати до миру, він не пропускає ні однієї нагоди, використовує всі можливості, щоб заощадити мільйонам невинних жінок та дітей оргій і звірств воюючих сторін. Ще раз і ще раз несеться з Ватикану голос перестороги святого; його глушуть рев гармат і виття спадаючих бомб. А коли на бойовищах затихло, коли в Європі розпаношилися голод, нужда і моральний упадок, коли мільйони помандрували у воєнні полони, папа розгортає величезну допоміжну акцію, закликає переможців до совісті, стає для сотень мільйонів єдиною надією і притечизцем.

З багатогранної діяльності папи Пія XII на церковному полі слід згадати в першу чергу 25 енциклік і укоронування його праці на релігійній ділянці догмою про тілесне вознесіння пресвятої Богородиці (Fulgens Corona, 8 вересня 1953 р.).

Із згаданих 25 енциклік три безпосередньо або посередньо стосуються україн-

ської католицької церкви. Це є: *Orientales Ecclesiae* Decus, 9 квітня 1944р., з нагоди 1500-річчя смерті св. Кирила з Олександрії — папа закликає до молитов за повернення східної церкви до римського престолу; *Orientales Omnes Ecclesias*, 19 січня 1946 р., з нагоди 350-річчя Берестейської унії української церкви з Римом — папа боліє над утіском і переслідуванням східного віровизнання і закликає витривати у вірності римському престолу; *Orientales Ecclesias*, 15 грудня 1952 р. — заклик до молитов за переслідувану большевизмом східну церкву.

Слід відмітити, що за понтифікату теперішнього папи проведено очищення ерихристових, літургичних форм української церкви виданням упорядкованих службників (Апостол, Євангелія й інші) під назвою: *Recessione Ruthena*.

Окреме місце займає діяльність папи Пія XII на відтинку побороування большевизму. Одним із найбільш критичних моментів у боротьбі з большевизмом, коли папа Пій XII кинув на терезі вирішення свій величезний авторитет, були італійські вибори в 1948 р. Тоді Італії загрожували хвилі чорного заливу, і існувала небезпека, що комуністична партія ввійде до італійського парламенту як найсильніша фракція. Папа Пій XII закликає усіх католиків країни виконати свій громадянський обов'язок і віддати голос за партію, які не є антихристиянські.

До історії церкви, як також до всесвітньої історії, папа Пій XII перейде не тільки як великий аскет і реформатор, але й як далекозорий політик та державний муж світового масштабу. Бо хоча в нього немає дивізій, панцерних армій і атомової бомби, він проте розпоряджає найбільшою силою цього світу: мільйонами вірних, для яких його слова і заклик є і зостануться *Roma locuta-causa finita* («Рим сказав — справа закінчена»), тобто найвищим наказом, який треба виконати. Не тому, що цього виконання вимагає влада, яка має ексекутиву у формі матеріальної сили. Папа не має світської ексекутиви, в нього є натомість авторитет заступника св. Петра на землі, ніякою матеріальною величиною незмірненна сила духу, перед якою, як зорі перед сонцем, меркнуть найбільші світські потуги.

Л. О.

МАЛА ЛІТЕРАТУРНА БІБЛІОТЕКА ч. 2

в-ва «Сучасна Україна»

Збірка новель

Леоніда Полтави

«У ВИШНЕВІЙ КРАЇНІ»

Ціна: в Німеччині — 0,50 нм.

в США і Канаді — 0,20 дол.

в інших країнах — рівновартість американської валюти.

США - КНР

Женецька конференція висунула Китайську Народну Республіку — КНР у центр зацікавлення світу. Роль, яку Чу-Ен-Ляй та інші китайські представники грають на конференції, викликала повільну спекуляцію про можливість розриву осі Москва-Пекін. Від питання оцінки взаємовідносин Москва-Пекін, тобто оцінки обоюдних зобов'язань, тривалості спільних інтересів та можливих протиріччя і напружень, залежить уся політика Заходу в Азії. Спеціальний переверіць піддано цю проблему в США.

Цій темі посвячує в журналі «Проблем оф комунізм» статтю Річард Волкер, доцент далекозахідної історії Єльського університету п. н. «Про китайсько-советські взаємини». Автор доводить, що найбільшим лунчиком між Пекіном і Москвою була персональність Сталіна, визнана найвищим авторитетом для комуністичного світу. Кризу, яка постала після його смерті, вже зліквідовано, заступивши диктатуру Сталіна поняттям «колективного керівництва», тобто керівництва ЦК КПСС. Іншими факторами, які зумовлюють дружбу обох країн, є спільна комуністична ідеологія, господарська структура, система правління, вісім тисяч кілометрів спільних кордонів, взаємна пов'язаність у господарській співпраці і тотальність політичних цілей щодо політики Заходу в Азії.

До традиційних площин конфлікту треба б зарахувати можливість територіального спору. Китайці мають страх перед майбутньою російською експансією. Вже тепер Москва поширила свої впливи в китайському Туркестані при допомозі мішаних китайсько-советських торговельних спілок; вона співадмініструє Маньчжурію та Монголію, має екстериторіальні права в портах Дайрен і Порт-Артур. Тут є можлива площина конфлікту. Іншим важливим питанням, від якого залежатиме тривалість осі Москва-Пекін, є питання, чи большевицька система зможе розв'язати важливе для Китаю аграрне питання і чи при такій системі можна буде розбудувати індустрію Китаю? Обидва питання можуть бути основною загрозою для тоталітарного режиму Мао-Тсе-Тунга.

ЧОМУ США НЕ ВИЗНАЮТЬ УРЯДУ МАО-ТСЕ-ТУНГА?

Питання американської політики супроти Китаю розглядає керівник китайського відділу в міністерстві закордонних справ Алфред де Севе Дженикс у своїй доповіді від 2 квітня ц. р., яку він мав в Академії політичних і соціальних наук у Філадельфії. Він стверджує, що США не визнають уряду Мао-Тсе-Тунга, бо цей уряд не репрезентує волі народу. Мао-Тсе-Тунг в усьому наслідку советських методів панування і поневолення народу, в чому йому допомагають російські дорадники. Метою такої політики є насильно знищити традиційну китайську культуру і заступити її матеріалістичною та атеїстичною доктриною комунізму. Перші успіхи уряду Мао-Тсе-Тунга є наслідками обіцянок переведення земельної реформи. Коли цей уряд створив уже достатньо сильний поліційний апарат, тоді він відібрав землю її власникам і запровадив насильно колективізацію, яка, як і в інших комуністичних країнах, експлуатує і поневолює селянство.

Нав'язання дипломатичних взаємин між Москвою і Пекіном наступило вже через два дні після захоплення влади в Китаї комуністами. Від того часу існує тісна співпраця між Китаєм і СССР, задокументована різними господарськими, мілітарними і культурними договорами. Сильні ідеологічні зв'язки між Москвою і Пекіном постійно зростають тому, що майже всі китайські комуністичні провідники навчаються в советських університетах і воєнних академіях. Москва використовує союз з Китаєм, щоб здобути позиції першої потуги, а навіть панування над світом. Це факт, що рід Москви не є в інтересі китайського народу. США завжди підтримували інтегральність Китаю, вони мають велику симпатію до китайського народу і боліють, що вже чотири роки зв'язки з цим народом порвані. До нав'язання дружніх взаємин з китайським народом визнання Китайської Народної Республіки та режиму Мао-Тсе-Тунга привести не може. Морально і політично не має жодних аргументів для такого кроку. При захопленні влади комуністами ув'язнили були американських дипломатів і не визнавали їх дипломатичного статусу. Завдяки старанням уряду США звільнено коло ста дипломатів, але ще 32 сидять у китайських в'язницях, не говорячи вже про інших американських громадян. Це була причина, чому США мусіли відкликати своїх представників, заперечити легальність уряду

і передати заступництво своїх інтересів Великобританії. Але й Великобританія, яка де факто визнала режим, не дістала права на повне акредитування своїх дипломатичних уповноважених. Пекінський режим у своїх взаємовідносинах між народами ще дотепер не виявив охоти триматися загально визнаних дипломатичних засад; наприклад, у Корей він на дотримався засад щодо поведінки з полоненими і не дотримується постанов щодо заборони торгівлі наркотиками не згадуючи вже про ряд агресій у Корей, В'єтнамі, Тибеті і т. д. Коли йдеться про внутрішньо-політичний лад, то він чисто поліційний, опертий на терорі, вбивствах і невірності. Режим Мао-Тсе-Тунга не може похвалитися визнанням власного народу. Тисячі повстанців, перебіжників і 12 мільйонів китайців на Формозі комуністичного режиму не визнають.

США не можуть визнати Китайської Народної Республіки. Для унеможливлення дальшої агресії Китаю США підтримуватимуть волю і готовість азійських народів до оборони всіма доступними їм засобами і на всіх доступних їм місцях. У господарській площині США будуть далі заступати політику тотального ембарго, будуть продовжувати мілітарну і господарську допомогу для Національного Китаю, але при тому не будуть втручатися у внутрішні китайські справи.

ПРОБЛЕМА БЕЗПЕКИ АЗІЇ

Проблему безпеки Азії насвітлює Джон Д. Джернеген, підсекретар американського міністерства закордонних справ для Близького Сходу, Південної Азії та Африки. В таємному проєкті умови між Німеччиною і СССР від 26 листопада 1940 року сказано: «СССР визнає, що пункт тяжіння його територіальних аспірацій лежить у просторі на південь від національної території СССР, загально в напрямі на Індійський океан». Він 1940 року намножилися докази, що цей напрямок російської експансії не змінився. Як характеристичний приклад може служити факт намагання СССР захопити контроль над іранським Азербайджаном в 1945-46 рр. Немає жодних доказів, що ця мета СССР після смерті Сталіна змінилася. На Близькому Сході і в Південній Азії немає жодного уряду, який вірив би у будь-яку зміну советської політики. Почавши від 1951 р., США намагаються забезпечитися створенням там оборонного валу. До створення окремого командування ОПАП-у «Близький Схід» не пришло з причини загострення арабсько-ізраїльського конфлікту і упередження держав Арабської Ліги до Франції та Великобританії. Коли весною 1953 р. Даллес вернувся з подорожі по Азії, постала нова ідея колективної безпеки: її повинні творити самі азійські нації. Цю ініціативу почала реалізувати Туреччина і першим наслідком цієї ініціативи є пакт Анкара-Карачі, тобто

пакт між Туреччиною і Пакистаном. Договірні сторони плянують поширити його на інші держави. Приступлення зголосив уже Іран. США зобов'язуються допомагати цим державам збройно та господарськи. Дотепер не вдалося переламати негативного становища Індії до цих проєктів, бо прем'єр Індії Неру побоюється, що з мілітарною допомогою для азійських держав може повернутися західній імперіалізм або що принаймні з тим провалиться мілітарна рівновага між азійськими народами, яка може штовхнути їх до взаємної війни. США будуть підтримувати дальшу ініціативу Туреччини і Пакистану в реалізації та творенні оборонного валу з азійських народів.

Експансія Китаю йде в напрямі Корей, Індо-Китаю, Малайв і Формози. Для протиставлення цій загрози США плянують створення азійського південнозахідного пакту з участю загрожених країн. У Вашингтоні йдуть переговори між Даллесом і амбасадорами Франції, Великобританії та зацікавлених азійських держав. Мілітарний проєкт обговорюють тепер генеральні штаби США, Франції та Великобританії.

Як бачимо, рівнолежно до дипломатичних герців у Женеві йде посилення акція монтування оборонного валу проти агресивної осі Москва-Пекін.

(—р)

В надлеманському тупику

Женева, кінець травня 1954 р.

Конференція в Женеві являє собою нову спробу західного світу знайти *modus vivendi* з комуністичною частиною світу. Дотеперішні факти ясно показують, що ця спроба скінчиться таким самим наслідком, як це вже було в Берліні. Корейське питання має ту саму долю, як і питання об'єднання Німеччини. Світ мусить і далі миритися з тим, що в Європі будуть існувати дві Німеччини, а в Азії — дві Корей. Центральним питанням конференції є розв'язка теперішньої ситуації в Індо-Китаї. США, які не є обтяжені традиційною дипломатичною хворобою європейських демократій уникати війни навіть ціною невигідних компромісів і поступок супроти агресорів (як, наприклад, у Мюнхені влітку 1938 р.), на бажання Бідо спробували були енергійно виступити разом з англійцями проти в'єтнамських повстанців в Індо-Китаї ще перед початком конференції, але при цьому наштотувалися на спротив Черчіла і на невпевну політичну ситуацію для французького уряду в Парижі. Через цю дисгармонію вже на початку конференції позначився брак спільної концепції супроти комуністичних пропозицій. До цього додалося ще й те, що в той час, коли Даллес ще був у Женеві, не тільки містер Іден, а також і месіс Бідо не могли прийти до слова.

Тим самим переговори, під час яких Москва добила присутності червоних китайців, почалися чималим неуспіхом для західних держав. США відступили свою ініціативну позицію на женецькій конференції на користь англійців. Бедел Сміт має сьогодні далеко не ті компетенції, які мав Даллес. Теперішні переговори мають ще тільки одну мету, а саме — встановлення точного кордону між комунізмом і свободою в Азії, де політичне становище ще не з'ясувалося так чітко, як в Європі.

Зусилля СССР і його сателітів в Азії скеровані на те, щоб посунути цей кордон якомога далі; тому ми і переживаємо сьогодні, коли властиво йдеться про мир в Азії, на всіх фронтах криваві бої у В'єтнамі, Ляосі і Камбоджі. Офіційні переговори, під час яких «Захід» і «Схід» висловлюють протилежні погляди, дають мало надії, що може бути досягнений будь-який позитивний вислід. Компроміс в Азії є можливий тільки тоді, коли

підуть на всі можливі і неможливі умови комуністів, метою яких є цілковите скомунізування Індо-Китаю. Це не виключене, і атмосфера в Женеві уможливило побоювання, що Бідо буде змушений відмовитися від престижу французів в Азії. Важливішими, ніж самі засідання, є приватні зустрічі делегатів в осідках окремих делегацій, під час яких саме комуністи розгортають найбільшу ініціативу. Журналістам, які не мають жадного доступу до переговорів, залишаються тільки пресові конференції поодиноких делегатів, які з причини свого офіційного характеру нічого не дають для їх, журналістів, роботи і для встановлення остаточного вислуду конференції.

В «Maison de la Presse»

центрі західних і східних журналістів, дано можливість також екзильним журналістам спостерігати з безпосередньої близькості переговори про майбутню долю Азії і, можливо, всього світу. Цілком самозрозуміло, що це були зустрічі не тільки екзильних журналістів з Європи, а також і з екзильними журналістами з Азії. Національно-китайські, південно-малайські і північнокорейські вітчаки-журналісти відразу помітили зв'язок їх долі з долею екзильних журналістів з України, Польщі, Чехії, Словаччини, Балтики тощо і потребу майбутньої співпраці для спільної мети: проти комунізму за свободу людини і народів.

В «Maison de la Presse» екзильні журналісти пережили рідкісний курйоз, коли вони бували з т. зв. журналістами з сходу в одному приміщенні, а іноді навіть і при однім столі. При цьому можна було помітити різочку різниці.

Найбільшим інтересом для журналістів вільного світу є по змові найкраще інформувати своїх читачів, — але комуністичні журналісти дбали лише про те, щоб впливати на своїх західних колег. В Женеві вони насамперед настроювали французів і англійців проти американців, а також проти західнонімецьких колег, — і все це такими методами, які, мабуть, прийнято під час т. зв. психологічного оброблення в'язнів у МВД. Тим самим ясно, яке справжнє завдання мають ці «журналісти» в комуністичному раю. Мовою, що нею порозуміваються між собою члени комуністичних делегацій і їх журналісти без уваги на національність і колір шкіри, є... російська,

яка розглядається ними як «дипломатична» мова.

На основі дотеперішнього перебігу женецької конференції можна знову констатувати тільки те, що всякі переговори з комуністами не принесуть ніякого успіху, бо їм лежить на серці не мир у світі, а побудування нової бази для здійснення їх програми, яка зветься «світовою революцією». Цим також пояснюється сьогоднішня холодна поведінка Америки супроти комуністів. Те, що США присвячують більшу увагу створенню Азійської оборонної спільноти — АОС, ніж ходові конференції, ми повинні розглядати як реальну політику, яка нас переконує в тому, що США в принципі будуть поборювати сьогодні кожну дальшу большевицьку агресію і в даний момент готові також зліквідувати большевизм і тим самим визволити всі країни, а також і наші, які сьогодні живуть під большевицьким ярмом.

Владимир Пекельський

(редактор чеської газети «Bohemia»)

З СОВЕТСЬКОЇ ПРЕСИ

Центральний комітет комсомолу (ЦК ВЛКСМ) СССР разом із міністерством сільського господарства прийняли постанову про організацію всесоюзного соціалістичного змагання молодих тракторних бригад МТС. В основу змагання повинно бути покладене виконання плану встановленої урожайності по всіх культурах, своєчасне і якісне ведення польових робіт, високопродуктивне використання техніки. Бригади, які займуть перші, другі і треті місця, будуть винагороджені у формі передачі їм червоних прапорів тощо.

До чого доведе така «стахановщина», не тяжко додуматися. Дуже яскравим прикладом і своєчасно відповіддю на результати цієї прапогованої «стахановщини» нехай послужить колгосп ім. XVII партз'їзду на Одещині, в якому в 1953 р. з гектара зібрано аж... по 36 кг кукурудзи («Радянська Україна» від 8 квітня 1954 р.).

★

Як повідомляє «Радянська Україна» від 13 квітня, Україна по включенні до неї Кримської області стала країною курортів. Вона займає перше місце в СССР щодо наявності цілющих боліт, солоних озер та лиманів. Тільки в Криму знаходиться 163 санаторії і будинки відпочинку, з них 112 — на південному побережжі.

Вказуючи на численну наявність перебуваючих в тих курортах гостей, «Радянська Україна» вихваляє велику турботу держави про здоров'я людини і високий рівень советської медицини, а при тому згадує про добробут відпочиваючих тут гостей, які «на приватних автомашинах проїжджаються по курортних місцевостях».

За словами Сахновського, міністра торгівлі УССР, в Україні за 1953 рік продано населенню 7,5 тис. легкових машин, а тому ми відважимося запитати автора статті: хто може дозволити собі на приватну автомашину?

МИ ОТРИМАЛИ ДО ПРОДАЖУ НАСТУПНІ КНИЖКИ:

	Німеччина	США Канада	Англія
М. Орест — Душа і доля, поезії	1.-	0,50	2,0
С. Георгі — Вибрані поезії, переклади М. Ореста	2.-	1.-	4,0
Р. М. Рільке, Г. Гофмансталь, М. Давтендай — Вибір поезій переклади М. Ореста	2.-	1.-	4,0

Замовлення слати на адресу нашого видавництва або на адреси представників за кордоном.

ЮРІЙ ЯНОВСЬКИЙ

ДВІ ЖІНКИ

(Закінчення)

Ось, нарешті, видно віддалік і її будинок. Вона не встигла подумати, чому вікно в кімнаті відчинене, як помітила в ньому військову пошту, — вікно хтось мав. «Ого, — мовила сама собі Оксана Сергіївна, — доведеться витурювати непроханих пошляків!» Вона одразу ж почала міркувати, як звернеться завтра до райради за підтвердженням прав на власну квартиру, і тому всі інші, гострі почуття, які звичайно виникають у людей в подібних обставинах, так і не з'явилися. Звичайно, не почувавши ніякого хвилювання, наче повертаючись з роботи, а не з евакуації, Оксана Сергіївна піднялася до себе на другий поверх і постукала. Їй довелося б довго стукати, та вона догадалася шарпнути за ручку незамкнених дверей — і переступила поріг домівки.

У передній було порожньо. В кухні топилася плита. В кімнаті невідома дівчина витирала зібганим папером вікно, воно скрипіло й верещало. Помітивши Оксану Сергіївну, дівчина зіскочила з підвіконня, — так, це була дівчина в штанах і майці, щокі її палахкотили, погляда одверто й чесно скерувався у вічі тій, що увійшла.

— Зачиніть вікно, — сказала Оксана Сергіївна. — Простудитесь...
— Нехай, — махнула рукою дівчина, — не встигла витерти...

Вона зачинила вікно, натягла через голову гімнастичку з погонами й однією медаллю, підперзалася, запитливо поглянула на Оксану Сергіївну.
— Тримайтеся вільно, сфрейторо, — відповіла їй та, — робіть, що вам треба. Це — моя квартира, але я запрошую вас почувати себе, як дома.

Дівчина зникла й це прикрише почервоніла. Вона оббігла поглядом кімнату, розшукуючи свої речі, почала стягати їх до купи і пхати у речовий мішок. Почувалася, що їй хочеться негайно втекти з цього місця.

— Дозвольте, — запротестувала Оксана Сергіївна, сідаючи на лаву, притягнувши, певно, з парку, — куди ж вам поспішати на ніч? Я зовсім не така негостинна господарка.

— Я зенітниця, — сказала, затинаючись, дівчина, — наша установа недалека, я тут ночувала, ви пробачте, коли що не так. Меблів ніяких не було, я притягла, що подужала. Спасибі, хоч шибки цілі...

Тут Оксана Сергіївна силоміць одняла в неї сумку й послала дівчину до кухні, щоб не погасла плита, поки сама роздягнеться й дістане з портфеля крупки на вечерю. Разом з крупками вона видобула банку тушонки й шматок цукру, який негайно ж розбила надвоє. В кухні гула від доброї тяги плита, на конфорці стояло відро з водою, на другій — похідний чайник. Сфрейтор, похнюпивши голову, похмуро колола німецьким тесаком дверцята розтрощеної на друзки шафи й кидала в огонь шматки дерева. Вікно було затулене чорним папером, над краєм на полиці, яку пам'ятала Оксана Сергіївна з самого дитинства, горів гнотик у картонній коробці з парафіною.

— Чудесно, — зробила висновок Оксана Сергіївна, — доки варитиметься каша, ми з вами помислюємо. Сфрейторо, слухати команду! Мені здається, ніби я вас знаю вже сто років...

Оксана Сергіївна обняла нашвидку дівчину, цюмкнула її в ніс, притулила до себе й почула, що та опирається. «Соромлива, подумала, це мені подобається. Де ж бо це я залишила портфель, там ще був шматок мила...»

Сплили чудесні півгодини. Оксана Сергіївна роздяглася до шерстяного купального костюма, який вона носила на голому тілі для тепла, роздягла дівчину, вимила їй голову, вишарувала милом та віхтем, сполоснула — і не витратила багато води.

Решти води було предосить для самої господині. Хіба згадаєш, скільки разів доводилося обходитися і меншою її кількістю! Надзвичайно, це просто надзвичайно так оновитися! Ось коли вона посправжньому дома. Дівчина видивлялася на Оксану Сергіївну, наче не знає, що на ній бачила, допомогла вимити спину, збирала ганчіркою воду з підлоги, тут же швиденько випрала їй панчохи й білизну, почепила в загрозовій близькості од вогню.

Каша з тушонкою була готова. Оксана Сергіївна з розпушеними косами, пахуча й оновлена, оббризкала дівчину рештками одеколону, постелила на стіл шматок найбільшої марлі, сіла, стомлено заплющила очі. Їй здалося, що на кухні клопочеться небіжчиків-мама, в кімнаті брякчить тарілками сам Гарасим Львович, — він завжди любив прикрашати святковий стіл. І ось надзвичайно приємне чекан на неї в цьому світі.

— Ви дуже стомилися, — співчутливо зауважила дівчина.

— Певно, — відгукнулася Оксана Сергіївна й знову обняла дівчину, як доньку після розлуки, — от дивна річ, скільки треба часу, щоб прихилитися до людини?

Дівчина ніяково відвернулася й нічого не відповіла.

Почали вечеряти. В цей час почався повітряний наліт на місто, вибухи лунали від Дарниці, всі зенітки запрацювали на повну потужність, але дівчина й не подумала бігти до своєї установки. «Мабуть, вихідна», подумала Оксана Сергіївна, зовсім забувши, що зенітна артилерія навряд чи може нагадувати мирне виробництво.

Оксані Сергіївні дуже хотілося спати, ось чому й вечеря пройшла без жартів та сміху, які вона вважала корисними з медичної точки зору. Постелили на підлозі біля теплої плити, Оксана Сергіївна лягла перша і, через силу розплющуючи сонні очі, казала дівчині, щоб та швидше лягала, поки тепло, листа можна й завтра дописати.

Дівчина сиділа біля стола й швидко писала, часом крізь сльози подивляючись на ту, що спала. За вікном гриміли, завивали й рокотали зенітні постріли, гнотик у коробці здригався від далеких вибухів бомб-п'ятисоток, а Оксані Сергіївні спався сон: вона гуляла на лузі, чекаючи Гарасима Львовича, по-руч неї пустувала донька, якої в неї ні-

коли не було, і донька до дрібниць нагадувала оту дівчину-зенітницю. «Як же її звати?», подумала крізь сон Оксана Сергіївна, знову пірнаючи в сонячний яскравий день та пишну траву луку.

Сфрейтор закінчила листа, надписала адресу, притулилася одягнена біля Оксани Сергіївни й гаразд виплакалась, загамовуючи в собі голосне ридання, щоб не розбудити сусідку. Тільки перед світом вона трошки задрімала й одразу ж скочила на ноги, хутко збралася, постоїла мовчки на порозі, тихо вийшла. За нею нечутно зачинилися двері, але Оксана Сергіївна тієї ж хвилини прокинулася, неначе її хто торкнув за плече.

— Дочко, — сказала голосно, — мені здається, що в нас двері навістіж!

Вона встала, зняла з просвітлілого вікна затемнення, пройшла до кімнати, заглянула в передню, але дівчини ніде не було. Двері стояли одімкнені, і Оксана Сергіївна подумала, що сфрейтор пішла до зенітки, повернеться на сніданок, вони ще встигнуть наговоритися. Розпалила плиту, поставила воду на чай, випила серцеви краплі й полежала після них, змушуючи себе ні про що не думати. І лише після цього всього помітила на столі листа.

Боже, яка знайома рука на конверті! Од хвилювання вона через силу розбрала своє власне ім'я. І тільки почавши читати, Оксана Сергіївна раптом зрозуміла все, що трапилось.

«Я вас такою собі й уявляла, — починався лист, — пробачте, що не знайшла можності поговорити одверто. Та й нащо? Як бачите, я не зенітниця й не випадковий гість у вашому домі. Я полюбила Гарасима Львовича, і мені зда-

лося, що я дам йому щастя, а ви немолода жінка, йому біля вас тяжко. Так я думала до вашого листа, а після нього я зрозуміла, як треба кохати людину, і уявила вас зовсім інакшею, і сьогодні бачу, що не помилилася. Я люблю Гарасима Львовича, тому я така розгублена, але ви самі мені довели, що коли любиш людину, то треба стояти вище од твоєї любові, щоб на першому місці стояла людина, а не твоє егоїстичне почуття, треба вважувати, що йому буде краще, хоч це дуже боляче в мої роки відходити від кохання. Але я розміркувала так: я його залишу, і я його залишила зараз же після вашого листа, щоб почекало кінець війни, а потім уже вирішувати, що й як. Я ж бо не хижачка, якій байдужа кохана людина, аби їй самій було зручно, я — радянська дівчина, скромний медичний працівник, який знає ціну людських страждань...»

Оксана Сергіївна якось непомітно для себе плакала, на нерівні рядки листа падали сльози радостей й горя, лист тремтів у її руці, немов серце тієї, що писала, це було дуже боляче.

«Я вирішила, — писала дівчина, — проїжджаючи через Київ, затриматися на день, розшукати вашу квартиру, адреса мені була відома, але ви ще не повернулися з евакуації, і я прибрала все, помила вікна, я якось відчула, що це кінець. А тут прийшли й ви. Так, це кінець. Прощайте, моя дорога. Чому так трапилось, що єдиною жінкою, котру мені скортіло назвати матір'ю, були ви? Прощайте назавжди. Бережіть Гарасима Львовича, хоч звичайно, це він мусять берегти вас. Коли вам не буде дуже боляче, згадайте часом мене, вашу П. Дмитріву...»

Українські письменники чужими мовами

Всесоюзна советська державна «Палата чужоземної літератури» нещодавно опублікувала статистичні дані про видання творів українських советських письменників у перекладах на чужі мови. Одночасно подано також відомості, про якого автора були в чужоземній пресі критичні статті чи замітки.

Якщо зараховувати Ванду Василевську до українських советських письменниць, то вона посідає перше місце в списку

Олесь Гончар висунувся вперед із своім романом «Трапозносець» (перекладено на шість мов), та всі його твори перекладено виключно на мови сателітних країн.

Також Катан Рибак має немалий успіх із романом «Переяславська рада» (п'ять мов), а про його творчість були статті польською, англійською, німецькою і французькою мовами.

В. Собка перекладено майже на всі мови сателітних країн (особливо «Запорожжю миру»), а також і на французьку мову. Про його творчість існує вже досить багата література на вісьмох мовах, в тім числі на французькій, англійській і китайській мовах.

Коли б справа перекладу твору на іншу мову не була в СРСР трактована як справа політичного в першу чергу характеру, можна було б подумати, що Ю. Яновський, наприклад, не має за кордоном успіху: його «Вершники» перекладено тільки на чеську мову, а «Оповідання» — на румунську та польську (двос видань). В періодиці його твори друкувалися болгарською, угорською, польською, чеською, англійською, еспанською, німецькою та французькою мовами. Дотепер про Юрія Яновського не було критичних статей в чужомовній пресі, коли не рахувати статті-замітки італійського літературознавця і перекладача Люіджі Сальвіні. Палата не повідомляє чомусь про те, що кілька новел Юрія Яновського було опубліковано в перекладі на турецьку мову ще у 30-х роках.

О. Бойченко було перекладено на чотири мови, Ю. Бураковського «Прага залишається могою» — трьома мовами. Я. Галан — двома мовами та безліч перекладів у періодиці сателітних країн; Андрій Головка — перекладений на угорську та польську мови (у видавництвах Київ-Львів та Київ-Ужгород). О. Копиленко — тільки на чеську мову («Народжується місто»), Іван Рябокляч має немалий успіх із повістю «Золототисячник» — її перекладено у Варшаві, Софії, Братиславі і Празі; Юрія Смолича «Господарство доктора Гальванеску» перекладено тільки на чеську; Ст. Тудора — п'ять разів на українців-самостійників «День отця Соїки» — перекладено на румунську мову.

Менше успіхів у ділянці перекладів на інші мови мають українські советські поети. Ні одна із збірок Миколи Бажана ще не побачила світу поза Україною. Це зумовлене, звичайно, в першу чергу, складністю перекладу поезій на іншу мову. Окремі його поезії друкувалися в періодиці в перекладі на вісім мов, критичні статті про творчість М. Бажана були в періодиці англійською, французькою, німецькою та еспанською (в советських еспанськомовних виданнях) мовами. Вірші П. Воронька під назвою «Вибране» були опубліковані в перекладі на угорську мову, «Світ співає вождя» — на польську; Л. Дмитренко — окремі поезії — в періодичних виданнях Польщі, Англії, Німеччини і Франції. Здається сди-на книжка українського советського письменника для дітей Оксани Іваненко

«Яблунька» була перекладена на болгарську мову і видана двічі у Софії. Збірка «За синім морем» А. Малішкік вийшла угорською та чеською мовами і готується до друку англійською. На чеську та угорську перекладено і Л. Первоямайського «Листи з Будапешту» (два видання) та «Вірну кров». Багато його поезій було опубліковано в періодиці різних країн. М. Рильський друкувався в періодиці у перекладах на дев'ять мов Європи; на різних мовах про його творчість існує досить багата література, але окремо вийшли тільки дві книги. «Вибране» — поетичські і по-угорськи та «Українські казки» — німецькою мовою (два видання). М. Терещенка друкували в періодиці англійською і французькою мовами. На одинадцять мов Європи і Азії перекладено окремі поезії П. Тичини. Польською та чеською мовами вийшли його «Вибрані поезії» (по два видання), «Івасик-Телесик» — польською, «Україна бореться» — англійською мовою (Лондон).

Треба занотувати помітний успіх українських советських письменників, поетів і драматургів у справі друкування чужоземними мовами. Та одночасно треба й підкреслити, що все видане — це переважно якраз найменш цікаві їхні твори, справді «вибрані» — лише не автором, а советською цензурою.

Л. Ром

Василь Барка

МОГУТНІСТЬ

(З VIII частини книжки «Океан»)

Волошки дух; леліє в вал престольне, пронизуючи зір, і творче...
І рідко чути: з глибини простогне, зідхне, а не ридати хоче.

Бо сили кликавши в зеленій килим, докотиться крізь серце в вибух; не зойком сліз і не відчаєм білим, не — що піски вустами вип'ють.

Лиш сизими руками міді: в грізне, і променів мечі розбивши.
Тоді: недоло від грудей відбризне — в грезет, на визерунки ближчі.

О — молодість, палання келех дикий, зрива в протуберанці синє.
Але, галузка волі — вся навіки тебє кохає й не загине.

Тоді не випадок, що в храмї барва відродиться з того прозир'я:
сама від Божого життя прибрала стихар собі, як служка вірна...

та грає! в рамках голубих та в змісті блаженному — мов кобзи копити;
та жевріє в сновиді ненавмисне, чайнку вбризкавши до кості...

Але стріпнеться, рада; крильми — хвиля, крім сонця не шукає свічки.
Як нас до вічності вітрила звільнять блакитні: в світлі розговітись!

То — по дорозі дзвони від безодні, мов лук, напружуючи гомін...
що всім любов, що Божа воля зводить світи святи й волошки скромні.

3. 10. 1953

У Київському театрі опери та балету ім. Т. Шевченка відновлено постановку в новій редакції опери «Богдан Хмельницький» К. Данькевича (лібретто Ванди Василевської і Олександра Корнійчука).

У головній ролі народний артист СССР М. ГРИШКО.

найбільш перекладних українських авторів. Твори В. Василевської перекладені від найближчої їй польської мови аж до японської та китайської включно. Особливо багато перекладено роман «Райдуга»: на п'ятнадцять мов, навіть на «мову уряду Індії». Критичні статті про її твори друкувалися десятима мовами. Другим іде О. Корнійчук, твори якого перекладено на дев'ять мов. П'єсу «Платон Кречет» перекладено на болгарську, німецьку, польську та румунську (у всіх тих країнах п'єса вже йшла у театрах столиць). Кілька його п'єс було перекладено на мови норвезьку, французьку, італійську, шведську та інші, але, — як повідомляє Палата, — заголовки п'єс настільки змінені, що дотепер (січень 1954 рік) ще не встановлено точно назв оригіналів. «Платон Кречет» під назвою «Хірург» був передаваний кількакратно французьким радіо. Про Корнійчука є велика чужомовна література.

Курт Кузенберг

ПІЗНІ ГОСТІ

(Оповідання)

Ми підозрівали, що Маріус рік за роком міг би проводити свою відпустку в селі і не знізнатися в прихильності до молоді господарині. Бувши чоловіком літ тридцяти, він мав багато чого від юнака і старого; був неслівний і споглядальний. Його кров спокійно текла в жилах; ніколи не осідлував його чорт. Вдень він прогулювався біля лісового озера чи блукав далекими лісами, а увечері сидів у шинку, пив вино і принагідно думав, чи не зв'язати себе назавжди коханою жінкою і милою йому місцевістю. Що він не дістане гарбуза, здавалося йому — він це вичитав з очей шинкарки. Але він не знаходив відповідного слова і відсував рішення, спочатку до від'їзду, потім, при від'їзді, на наступний рік. Він насолоджувався повільністю.

Вечір про який тут оповідається, був як завжди. Селяни давно вийшли один за одним з шинку, щоб годувати свою худобу. Гість і шинкарка були самі, він над своєю вечерєю, вона — зігнувшись над своїм шитвом. Певно блукали час від часу поглядати туди й назад, чи зав'язувалась невеличка розмова, але більшого не траплялось нічого; бог любови позівав. Пара сиділа, як дві фортеці, що мовчки ведуть облогу, без військового галасу і порохового диму. Чи не трубив ніхто до наступу?

Раптом надворі зазвучав різок авта. Обос виглянули й побачили на подвір'ї червону машину, з якої вийшли дві дами — одна чорнява, друга блондинка. Бліде світло місяця зробило так, що картина в вікні виглядала дуже роблено; ні один театр не зробив би краще. Звідки взялося раптом авто? Якщо воно не вийшло з землі або не впало з повітря, то мусило дуже тихо, майже нечутно в'їхати в подвір'я.

Уже увійшли дами, одягнені по-світському, напарфумовані, світлі валізки в руках, і попросили помешкання. Шинкарка повила їх нагору, і Маріус мав час підготуватися до того, що відбудеться. Він кинув поглядом у кишеневе дзеркало, поправив свою краватку і на всякий випадок відпив ковток вина.

Десять хвилин пізніше повернулися жінки і наповнили кімнату своєю розмовою. Два кивки привітали Маріуса, але він все таки сів за інший стіл. Шинкарка принесла гостям закуску й вино. Коли голод був заспокоєний, з'явилися цигарки; Маріус з здивуванням зауважив, що й шинкарка не ухилилася від гурту. Радісна й невимощена, ніби до неї приїхали дорогі приятельки, вона сиділа з чужими і була неподібна сама до себе. Її обличчя розчервонілося, очі блищали, слова так і летіли з уст.

«Чи це дійсно вона?» — дивувався Маріус. «Тепер я пізнаю придане. Вимушений слухати, він жадібно всмоктавав розмову за сусіднім столом і вино з кувала.

— Як вам смакує наше вино? — питала там шинкарка. Чорнява звиззала плечима:

— Воно пристойне.

— Ми не змушені пити тільки це, — шинкарка підвелася, пішла до буфету і відімкнула шаховку, якої Маріус ніколи не помічав. З широко відкритими дверцями несвятий вітарець сяяв пляшками й склянками. Хвилину пізніше все це блаженство стояло на лавці, і руки шинкарки почали блискавично лити, змішувати й трясати. Це було справжнє штуккарство, вже від самого спостереження крутилася голова й робилося п'яно.

З срібного келеха, в якому була суміш, шинкарка налила чотири склянки, поставила по дорозі одну Маріусу, а з іншими пішла до своїх гостей. Піли одне до одного і від столу до столу.

Чорнява скоштувала з заплоченими очима.

— Чудова отрута! — сказала вона схвально. — Вона входить у кров.

— Любов? Вадорість? Відвага? — ворожила блондинка, ніби намагаючись розгадати, чого там намішано.

Шинкарка посміхнулася на це:

— Ви матимете рецепт, але я сумніваюсь, чи ви зможете зробити такий напій. Я вживала до нього рідкі трави.

Маріус почував себе дуже дивно. Йому було, як кораблеві, захопленому піратами — він плыв під зухвалим прапором. З вином у його шлунок пройшов, запалюючи все, божевільний трюнок. Але не сп'яніння опанувало його; з середини наростала зміна. Він став гучнішим, хитрішим. Ще потріскувало в суглобах, але вже відчувалася нова еластичність. Він вирішив її старанно приховати, як глухий, що несподівано став чути і хоче підслухати, що говорять навколо.

Шинкарка неспокійно подивилася на себе вниз: «Мій шнурок!» Вона підняла на стілець свою праву ногу, сукня за-

котилася і відкрила добре збудовану ніжку.

— Увесь час розв'язується шнурок! — білі пальці зашнуровували черевик. — Я зав'язую міцно й добре, але вони самі розв'язуються.

Чорнява зробила поважне обличчя:

— Тоді ви не застосовуєте справжнього способу. Що ґрунтовно зав'язане, не мусить розв'язатися. — Вона нахилилася і прийшла шинкарці на допомогу, чотири руки поралися тепер біля черевика. — Знаєте цей вузол? Він тримає надійно.

— Дякую, сестро, — відповіла шинкарка, — я запам'ятаю цей майстерний спосіб. — Вона опустила ногу й пригладдила сукню; завіса впала над гарною сценою. Тепер чорнява схилила голову набік і пильно подивилася на шинкарку примруженими очима. — Ви мусили б носити іншу зачіску, — вирішила вона.

— Зачешіть нагору волосся з шиї — це вас цілком змінить.

— Я знаю, я знаю, — сказала шинкарка. — Все можна змінити, бо все змінне. Мос дзеркало знає мене з зачіскою вгору, але для села вона не пасує.

Блондинка лишилася при заторкнутій темі. — Змінити, — мовила вона собі. — Найліпше я обертаю чоловіків у тих звірів, яких вони носять у собі.

— Шш! — застерегла чорнява і показала на Маріуса. Усі три подивилися на нього. Він цього не бачив, бо дивився набік, але відчув. Він охоче розчинився б у повітрі, щоб більше почути.

Шинкарка засміялася. — Зв'язаний і незабаром змінений — можливо, ще цієї ночі.

Вони вже знову забули про його присутність, але про чоловіків більше не розмовляли.

— Ви маєте гарне авто, — сказала шинкарка. — Таке червоне.

Блондинка зневажливо випустила дим. — У ньому лише добре, що воно не має верку, і при їзді вітер вас трипає і б'є.

— Ні, їхати в авті це ніщо, — сказала чорнява, — я собі хвалю їхати верхи.

— О, вигукнули вони в один голос, і їх очі загорілися. Надворі мекав цап. Можливо, світла місячна ніч не давала йому спати.

— Мчати верхи! — вигукнула блондинка. — Летіти!

Це слово, здавалося, цілковито подолало жінок; спочатку вони не могли вимовити й звука. Але потім полетіли радісні вигукки: «Орлиний лет!» — «П'ятикратна капріоля!» — «Велике радісне падіння!» — «Воронячий лет!» — «Любовні спіралі!»

— І чудовий вітер! — зідхала блондинка.

Далі Маріус не міг стежити за розмовою, всі три вислизали від нього. Тепер, як ніколи перед тим, стверджувалося старе підозріння Маріуса: що жінки цього світу творять якийсь таємний орден, в який не заглянути ніколи жодному чоловікові.

Потреба змусила Маріуса вийти з кімнати. Обнявши поверхню стола, він підвівся з свого місця і помандрував, описуючи зухвале коло, до дверей. Місячне сяйво заливало двір: навколо все виглядало двозначно й підозріло. Що за зухваліть день серед ночі!

Маріус вдихнув повітря і помітив, що воно пахне інакше, ніж завжди. Не мирний сільський запах, не земля і гній а щось гостріше було в ньому: козячий сморід, кисла гнилизна й сірка. Ах, подвір'я цілком змінилось. Що раніше здавалося предметом, було тепер живим еством. У всіх закутках чулося шепотіння й хіхікання: ляншафт гудів, як низький бас. Нічні бджоли вилітають, вони відвідують місячні квіти, — думав Маріус і знав при тому, що це чиста нісенітниця.

Перед бородатою головою з рогами, що висунулась з якоїсь люки, він дуже злякався. Сам сатана? Але ні — лише Ганс, цап. — І це зветься домашній тварини! — промурмотів Маріус. — Селяни пильнують чортову стайню. — Тут він упав, бо хтось підставив йому ногу. Це була мітла, що стояла біля хліва. Далекий від того, щоб сердитися на худу забіянку, Маріус сприйняв сидіння на землі як щось дуже приємне: чи не сидів він на найбільшому стільці землі, тобто на ній самій? Ха-ха! Земляна сила приємно пронизала його, але він знову підвівся, не бажаючи так дуже затуговати насолоду.

Як довго він був на подвір'ї, чи багато годин, чи лише хвилини, нам так само мало відомо, як і йому. П'яні зневажають час, крім того, вони мають галюцинації, яких їм не помічають. Маріус, наприклад, бачив, як три апетитні голі жіночки літали в повітрі, кружляли, піднімаючись угору і опуска-

П'ятдесятиріччя Тереня Масенка

Терень Масенко належить до досить численної плеяди советських, якщо так можна висловитися, колгоспних поетів. Ще в 1925 році, у журналі «Червоний шлях», він опублікував свою першу поезію про «нове село».

Хто вікову зорав межу,
Почувши дружби голос?
Жита мені — шур-шур, шур-шур —
То наш «Червоний колос»!
То наш найперший колектив,
Сім'я в труді весела.
Нові — над буйним цвітом нив —
Народжуються села...

Здавалося, що від самого виступу на літературну сцену Масенко не розумів, що таке поезія. Однак, він багато працював, розвиваючи свій невеликий природний хист лірика, і саме в ділянці лірики його найбільші досягнення.

Щастям тихим і безмірним
Зашумлять мені сади.
Бути ніжним, бути вірним
Серцю хочеться завжди...

Ані ніжним, ані вірним не довелось бути. Кілька разів виривався Т. Масенко із зачарованого кола партійної критики. Тоді ми читали:

Снились вночі предалеки майдани
І прокреслені в небо мости.
І хотілось руками розсунути тумани,
Щоб відчуті, щоб зберегти;
Щоби щастя для тебе зустріти, Оксано,
І назвати так просто «Ти»...

Перша збірка Т. Масенка «Степова мідь» (1927 р.), як і наступні, — в більшості присвячені «новому селу», і лише де-не-де вдалося авторові «бути ніжним, бути вірним», попри цензуру. Тоді Т. Масенка атакували, замовчували, мало не проклинали... — і він писав на вимогу, на замовлення. Кілька харак-

теристичних заголовків віршів: «Нове село», «Тракторист», «Сіяч», «Москва», «Сталінабад»,... Всі зміни партійного і державного курсу в СРСР можна простежити на віршах Т. Масенка.

До позитивів його тридцятирічної діяльності в літературі треба зарахувати те, що поет багато перекладав на українську із білоруської мови (Т. Масенко переклав половину творів Я. Купали). Другим здобутком поета є з десяток ліричних поезій, які хвилюють справжньою ширістю і вражають особливим сумом, таким чужим казенній советській поезії. В українську поезію ввійшли поезії Т. Масенка «Світлячок», «Росою на білому цвіті», «Лісова моя ожина»...

Т. Масенко написав біля ста текстів пісень. Особливо багато він співпрацює із композитором Майбородою. Та лише 2—3 пісні (із «Ліричного циклу») залишаться в пам'яті. Решта ж, «Марші робітфакаців» і «Пісня трактористів» забути на другий день після їх створення.

Т. Масенко досить багато працював у епічному жанрі, цілковито йому чужому. Найбільша розміром поема — віршований роман «Степ» — не має навіть розробленого сюжету. Герой роману Тодось Орленко ввесь час у борні із німцями, гетьманцями, петлюрівцями... Всі вони «переможені». Автор додає від себе:

А тепер нахвалюєтесь звідки
Недайкаші, Мелешки-каги?
Ви пішли у які контррозвідки,
Щоб собачий свій хліб зберегти?
Продасте «братів-українців»... і т. д.

«Степом» нічого не здобув Т. Масенко, хоча й працював над романом біля трьох років, — ні як поет, ні як людина. Але, можливо, відкупився завдяки тому твору від Сибіру.

Що з чужини побажати поетові?

Він — лірик. То ж і побажаємо ліричних творів!
Л. П.

Хроніка культурного життя в УССР

Львівське книжково-журнальне видавництво випустило «Вибрані твори» Ю. Федьковича, 308 стор., тираж 30 000 примірників. Воно ж видало «Зростання» (нариси) М. Кравцова та «Величні перетворення» С. Стефаніка.

Велику картину «Перелазська рада», що її спільно намалювали М. Дергус, С. Репін та В. Савенкі, придбав Київський державний музей образотворчого мистецтва. На картині з правого боку — гетьман Богдан Хмельницький на підвізці, засланому килимами. За ним — московські послы і українські полковники та старшини на тлі прапорів. Зліва — маси народу і козаків.

Академія Наук УССР одержала, як подарунок від польських учених, 2 500 фотокопій історичних документів про боротьбу українського народу «за свою незалежність і за возз'єднання із брат-

нім російським народом» (коментар «Правди» від 8. 4. ц. р.). АН видала з нагоди «возз'єднання» збірник документів і матеріалів у трьох томах.

У журналі «Вітчизна» (ч. 1, 1954 р. Київ) опубліковано роман Михайла Чабанівського «Віля Дунаю». Тема роману — «визволення» Румунії, дружба румунів із російськими та українськими волками, «оновлення» країни...

Історичний музей у Львові одержав з Києва нові експонати, між ними кілька запорозьких самопалів та шабел і одна хоруговка. Одночасно музей дістав від Грядівської МТС... трактор «Універсал», що першим прибув у ту МТС в 1940 році.

Київський телевізійний центр служать і бачать в областях Київській, Чернігівській, Житомирській, Рівенській, Полтавській та Сумській. Існують передачі «Зустрічі з акторами», «Радянське село», «3 життя міста» тощо, однак, якість їх, як пише київська преса, ще й досі незадовільна: передачі малоцікаві, бліді і «не завжди на ідейній висоті».

У зв'язку з приєднанням Криму до України, у Києві відбувся перегляд «народних талантів Кримської області». У ній взяли участь понад 300 осіб. Між виконавцями виступав також поет Ужвий П., який вже віддавна пише вірші українською мовою.

У Меджибожі, Кам'янець-Подільської області, збудовано новий кінотеатр на 600 місць. Театрові присвоєно назву імені Богдана Хмельницького. На території цього району Поділля, як відомо, не раз переходили війська українського гетьмана.

Державна заслужена хорова капеля Трембіта, організована 1939 року у Львові, із величезним успіхом концертує по Україні, після тріумфального туру в Росії. В репертуарі Трембіти — біля 400 пісень: українських, російських, польських, чеських тощо. Співоочий колектив Трембіти постійно поповнюється за рахунок приходу кращих студентів-випускників Київської, Львівської та Одеської консерваторій.

З несподіваною силою і послідовністю провадиться і далі так звана «радіофікація України»: в районних центрах і сільських великих осередках створюються радіовузлы, з яких надаються передачі по вітках. В Зінківському районі на Полтавщині є вже 25 таких радіовузлів. У області нараховується 113 тисяч радіоточок, залежних від передачі із вузла-центру. У Львівській області минулого року на такий же зразок «радіофіковано» 102 сіл.

У Дніпропетровській області працює 1 348 бібліотек, біля 180 хат-читальень та 2 900 гуртків самодіяльності. В гуртках самодіяльності приймають участь 53 000 осіб.

Вийшла з друку і є в продажу книжка Івана Кошелівця

НАРИСИ З ТЕОРІЇ ЛІТЕРАТУРИ, випуск перший.

Книжка має 132 сторінки друку і охоплює головні питання теорії віршу в таких розділах:

1. Про терміни
2. Вірш і проза
3. Системи віршування
4. З історії українського віршування
5. Рядок, стопа
6. Строфа
7. Рима
8. Озвучення віршу
9. Окремі форми строфічних поезій
10. Словник поетикальних термінів.

Ціна книжки в Німеччині 4 марки, в США і Канаді 1 доллар, у решті країн рівновартість цієї суми.

Замовлення надсилати до видавництва «Сучасна Україна» або його представництв по окремих країнах.

ючись, наче вони не мали жодної ваги. Але звичайно такі уявлення спричинені почуттями: коли втілюються бажання. Та одне Маріусу напевно приніс із двору: рішення одружитися з шинкаркою. Трохи диму й жіночого запаху — більше нічого Маріусу у шинку не знайшов. Певно всі три пішли спати. Він загасив лампу і помацки пішов темними коридорами до своєї кімнати.

Коли він у добром настрої з'явився до сніданку, червоне авто вже зникло. Шинкарка сиділа в шинку сама. Дивна посмішка привітала Маріуса, більш інтимна, ніж будь-коли, і не зовсім байдука.

«Чи мушу?» подумав він. «Ах, що там мушу». Йому пішло дуже легко. Уже при перших словах вона повисла йому на шиї і дала поцілунок, що зробив його чоловіком.

Юзеф Лободовський

Сцілли і харибди української поезії (I)

В керівному літературному журналі польської еміграції, — КУЛЬТУРА, ч. 5 (79), за травень 1954, — який редактує Єржи Гедройц появилася стаття одного з найкращих польських поетів на чужині та відомого української громадськості прихильника справжньої українсько-польської співпраці — Юзефа Лободовського. В поодиноких, досі опублікованих, розділах автор характеризує творчість таких українських поетів: Миколи Зерова, Максима Рильського, інших учасників кола київських неокласиків і поетів «празького осередку». В дальших числах нашої газети передрукуємо чергові розділи цієї цінної статті.

М И К О Л А З Е Р О В

«Франція — це класицизм!» — покликував колись з найбільшим піднесенням Шарль Моррас. «Класицизм — це твоя дорога, Україно», — писав у той самий час Микола Зеров, поки варварські септеміони не вислали його за своїм шаблонушим звичаєм на Соловецькі острови, де він кравкомом і аж до самої смерті через каторжну працю, вичерпання, голод і скорбут перекладав Горація і Вергілія.

Гасло в принципі таке саме, але яка велетенська диспропорція! Моррас апотеозував класицизм, бо бачив у нім історичну гордість і разом з тим місію старої, традиційної Франції, її намоцальну дійсність і довернення призначень. Для Зерова класицизм мав бути протитрутою на розкладові впливи Москви, на вампіра ступової минулості, що висмоктує кров і мозок українського народу, гарантією здобуття незалежності і незаперечним свідченням повернення до західної культури.

Plastyczny kształt, poddany jasnym liniom,
w metalu kuty żarys, zwarty styl —
oto jest twoja droga, Ukraino...

(Прекрасна пластика і контур строгий,
Добірний стиль, залізний колія —
Оце твоя, Україно, дорога...)

На перший погляд це звучало, особливо в устах широго почитувача і знаменитого перекладача Ередії і Леконта де Лілля, як невинний поетичний маніфест, як щось подібне до київської луни віршу Готье у версії Міріама:

... i by swobodnym był krok twój,
na nogi
obcisły koturn lekko wzuj!

Але в тогочасних умовах Зеров не міг, звичайно, обмежитися тільки поезією. Герметична, злотована, ошадна форма сонету була для нього цілою програмою — національною і політичною. Енергійним відримом від мальовничих шараварів з сорочинського ярмарку і від монотонного співу бандуристів. Остракізмом, кинутим як на епілетичну достоевщину, так і на чумацько-малоросійський романтизм. Ефективною сироваткою проти чуми евразійських вихорів. Указанням на шлях до «середземноморської і західноєвропейської цивілізації». А найбільше — аж до провокації відважним відкиненням славнозвісної теорії «інженерів душ», помноженою на марксизм і електрику. В руках цього скромного професора філології сонет ставав чотирнадцятистрільною зброяю, націленою проти панування Москви в Золотому Києві. Отже тому чуйні опікуни «молодшого брата» дуже швидко це зрозуміли.

Функція літератури — і то власне в її суспільному і політичному аспекті — виявляється подеколи в спосіб якнайнесподіваніший. Могло здаватися, що класицистичний поет, що перекладає римлян і греків, а сам пише витримани до останніх меж технічної строгості александриї та «холодні», «сухі» сонети про Геркулеса і Навсікаї, Астрей і Овідіїв, став цілкомовито поза будь-якою боротьбою і конфліктами поточного дня. А тогочасна Україна переживала гострі національні і суспільні процеси; вже були близькі справа СВУ, примусова колективізація, сполучена із штучним голодом, а в царині літератури — погром неокласиків, заслання Миколи Куліша і самовбивство Жвильового. І проте Зеров був письменником, заангажованим у повному значенні цього слова.

Wdzięczna Nauzyka, jasny kwiat Feaków!
Złoty promieniemi na ziemię zesłana!
Przed tobą pielgrzym w wędrownych łąchniach
i bezgraniczna przestrzeń morskich szlaków.

Królewskim gestem rozpięczę gromadę
służebnie włozas i strach uspokajasz,
a nimb świetlisty głowę twą przystaję
i wdzięcznie świeci ponad czołem bladym.

A Odysseusz na twarzy się mieni
i już jest gotów pod czarem jej zrenic
zapomnieć bezmiar smutków, trosk i zdrady.

Jasna i prosta, jak żywiła роса,
rózowym pluskiem cichych mórz Hellady
śmieje się ufnie Piękność złotychosa.

Впроваджуючи артистичний лад і рівновагу мармурової статуї в розкуйовджену українську поезію, що страждала на

всякого роду гіпертрофію, кладучи фундаменти суворої дисципліни на піску, весь час підмиваному пропагітками воюючої маяковщини, а найчастіше попросту розбухраними бурунами партійної графоманії, Зеров діяв з повною свідомістю. Йому не йшлося про те, щоб сучасній йому українці «сміялися сміхом римлян, плакали сльозами греків», але про протиставлення класичного ладу степовій анархії, зорганізованій архітектури — большевицькій «малоросійщині», що розпалувалася між пальцями, традиції античного артізму — колективній ужитковості «соціального замовлення». Реконструюючи на папері руїни Херсонесу Таврійського, він показував Україні дорогу в Європу. І може бути, що власне ця свідомість скріпила в ньому природжений спокій, як же легковажно утотожнюваний часом з браком більшого темпераменту.

Kiedy majowa wstanie noc bezchmurna,
gdy się rozwija kwiat i rosną żyta,
wówczas i ona najczyszej rozkwita,
jako w miniony, stary wiek Saturna.

Spoglądasz: gaje i rozlew spokojny
przypominają tamte lata złote,
gdy tarczę lud nie zbroił się, ni grotiem
i spaly dzikie a bezslawne wojny.

Aż krew spłynęła w hucznych surm rozgwarze,
stapają woły pod ciężarem jarzem,
więc z ziemi grzesznej Astrea odlata,

I tylko w niebie dalekim, o wiośnie
gwiazdami srebryzy się jej wiotka szata
i zgoda kłos w wrześnieowej dloni tośnie*).

Спадщина Зерова дуже скромна розмірами. Видана ще за життя збірка «Камена» містить поза перекладами, переважно майстерними, горстками сонетів і александриї; на еміграції з'явився останньо «Каталептон», в якому видаєць Орест, також поет і перекладач, зібрав усю решту скупої творчості, проведиря київських неокласиків*). Але вплив Зерова на сучасну українську поезію був велетенський, діє по сьогоднішній день і свідомо утравлений деякими відламами емігрантської критики. Як дальше побачимо, не завжди з позитивними наслідками.

Ця критика не від сьогодні грішить на крайність своїх оцінок і тез, отже нічого дивного, що для одних Зеров став трохи не найбільшим українським поетом ХХ віку, для інших — взагалі не є поетом. Правда лежить, наочна, посередній. Безсумнівно, що Зеров був поетом, обмеженням у своїх можливостях, поетом у певному розумінні кабінетним, хоч і тут не треба забувати, що вікна таких кабінетів нерідко виходять на широкі дороги і що з них можна бачити далекі перспективи. Він знав надто добре свій власний варстат і не шукав нового напрямку. Його шклянко могла бути невелика, але він «пив тільки з своєї шклянки». Але в його, на перший погляд безпристрасних віршах, «переінтелектуалізованих», як дехто хоче, чути своє убожество, як захотів спокій, як хотів затишку, що в них розвивалася творчість поета аж до звичної в совєтських умовах катастрофи.

Wysoka w stepie wznosi się mogiła:
ziemskie w niej ziemi oddano opiece.
Tam wieczny sen po dni burzliwych spiecy
wreszcie znalazła zniweczona siła.

Lecz czymże śmierć, gdy pieść rozlewa w żylach
ognisty napój, blask z wichurą miecie,
i wolne duchu zwoluje na wiece,
jakimi bujnie stara przeszłość żyła.

Pobożny gościu, na ziem padnij czołem!
Z swej duszy hymny wyśpiewaj wesole,
choć łza powieki twej rzęsy klei:

Tam pradziad-Dniepr, stepowych dal rozstajów,
a tutaj góra, szum szerokich gajów
i krzyż, jak symbol męki i nadziei.

Цей, з поетичного погляду зовсім не найкращий, а під поглядом змісту дуже живий сонет становить один з нечисленних вийнятків у ліриці Зерова*). Головно через надмірну, як на творця цього типу, безпосередність і більше: декляративність. Зеров не мусів писати про «Шевченкову могилу», щоб повно висловити зміст своєї епохи. Якщо в одному з його віршів, писаних александриями, читач знаходив скарпу Овідія, ки-

РЕЦЕНЗІЯ

Мале й велике в політиці

Charles W. Thayer: HALLO, GENOSSE GENERAL! — Athenäum-Verlag, Bonn, 1953, S. 272.
Чарлс В. Таєр: ГАЛЛО, ТОВАРИШУ ГЕНЕРАЛЕ! — Видавництво «Атенеум»,
Бонн, 1952, стор. 272, (переклад з американської мови).

Останнє десятиліття великої політики цікаве, між іншим і тим, що актори її, а нерідко і статисти, беруться за перо і дають публіці описи щойно проминулого етапу. Більшість з них вибирає собі на арені подій, які змальовують, місце провідника хору з грецької драми або, коли вже цілком не грішають скромністю, натягають тогу віщуна, сліпця Тейрезія з Софоклової «Антигони», і проповідують трагедію «Креонової рідні». З тією тільки різницею, що в Софоклової «Антигони» Тейрезій має відвагу робити такі віщування тоді, коли Креон у блиску своєї корони ще міцно сидить на королівському троні, а модерні Тейрезії роблять це пост фактум, коли «креони» зійшли в Гадес.

Притаманна ця риса головно німецькій повоснній мемуаристиці, серед повені якої аж роїться від авторів, які в першу чергу зацікавлені у вибіленні себе і в тому, щоб довести, що вони за весь час гітлерівського режиму «були проти». Вершком такого звітування є товста книга колишнього головного перекладача Гітлера, д-ра П. Шмідта, позерство якого в ролі «антирежимовця» вкорювалося таким пасусом: «Аж до весни 1945 р. я демонстративно показувався в переповненій уніформами Вільгельмштрассе (осідок кол. німецького міністерства закордонних справ) в інтернаціональній убранні — тобто в твердому капелюсі (гомбургу) і з парасолою в руках, яку спопуляризував в усій Європі Чемберлен (563 ст.). Це має бути доказом на те, як «остентативно» Шмідт спротивлявся Гітлерові...»

На більшу скалю вибілює себе у своїх споминах кол. міністер закордонних справ Муссоліні граф Чяно. Автор цих рядків мав у 1939 р. змогу приглядатися театральньо-цезарівській позі Чяно під час його візиту у Варшаві, і читаючи кілька років згодом його спогади, в яких згадана теж його візита у Варшаві і де говориться про те, як то він уже тоді «був проти», тяжко було навіть повірити, що «великі» мужи є на ділі такі плазуни.

Змучений такою безкритичною і ретушованою лектурою численних повоснних авторів, читач з справжньою приємністю зачитується спогадами американського дипломата Чарлса Таєра «Галло, товаришу генерале!». Убрані в жартівливо-іронічний, місцями саркастичні шати, спомири Таєра дають дещо зорієнтованому у фактажі тітовського партизанства і арканав совєтської дипломатії читачеві тридименсiональній перекрій побуту і головних персонажів,

нужного в варварське оточення, він знав добре, про що йдеться. Богдан Кравців, не критик, а саме поет, схарактеризував цю рису Зерова найповніше:

I żal, i ostry ból i trwożnych dni niepokój
tyś umiał wcielić w rytm, nie nagiąc swego
kroku,
w sonetów zwarty gest, w aleksandrynów ład...

Не прискорювати свого кроку. Інші спішили надмірно, спотикаючися, збиваючися з дороги і тратаючи віддихи. Більшість їх підпадає заслуженому забуттю, тоді як нечисленні вірші Зерова в антології української поезії залишаються. І не тільки як свідчення переїдення важливого розвитку етапу на дорозі до остаточного виразу своєї індивідуальності.

(Продовження статті, розділ про
М. Рильського в наступному числі)

*) В обох перекладах перекладач згрішив на формальну довірність, а саме — не зберіг четверних рим у перших двох строфах. Перешкод не можна було подолати, а маючи до вибору: або зберегти філологічну і образкову вірність, або відійти надто далеко від змісту цінного додержання рим оригіналу, я виваб перше з двох. Зрештою знаю, що сам Зеров був би дуже огірчений таким далекоюжким лібералізмом. — Прим. Ю. Лободовського.

**) Можна бачити, що шановному авторові статті, за жаль, є невідомим факт, що в Берхтесгадені 1948 р. вийшла повна збірка сонетів М. Зерова п. н. «Sonnetařium», яка охоплює 85 оригінальних і 28 перекладних сонетів провідиря київських неокласиків. — Прим. редакції.

**) Сонет «Шевченкова могила» не належить до оригінальних віршів М. Зерова: це є переклад з російського сонетиста Бутурліна. — Прим. редакції.

подають живих людей до самого автора включно, який ні трохи не позує на всезнайка і героя.

Таєр має насамперед спостережливе око, бистроту ума і солідне знання проблем. А де їх не має, говорить про це одверто. Але понад усіма цими прикметами горює його великий гумор, добре перо і велична доза критицизму і самокритицизму.

Свою балканську епопею автор починає від ствердження, що після «наділення тітовців і четників з боку США тоннами зворушливо-гістеричних паперозів заяв про співчуття для Югославії, кінцець-кінцець треба було показати свою любов до неї ділом». Отже вислано кілька місій, і то до двох відразу, до Тіта і Михайловіча. Довший час акції одного і другого стояли в американців «пів-на-пів» і щойно згодом пережилися в користь Тіта. Але, не зважаючи на це, аж до кінця війни американські представники перебували теж у четників Михайловіча, що доводило Тіта до білої люті. Але такі вже ходи великої політики і розвідки, що забезпечують себе на всі боки...

Однієї ночі Таєр разом з іншими «був викопаний в зад» з літака і причалив при допомозі парашута по боці тітовців. Завдання звучало: знайти Тіта! «Що властиво мали ми робити, якби нам дійсно вдалося його знайти, мені не було цілком ясно». Про це певно знали, а, може, і не знали панове з OSS (Office Strategic Services — частина американської розвідки). В той час уже були при партизанських частинах т. зв. «підмісії» американців і англійців, які мали ствердити запотребування партизан на военний матеріал, повідомити про це свої центральні в Італії і підготувати площі для скидання.

Місія Таєра і його групи мала політичні завдання. Бо хоч політичні симпатії західних альянтів уже пережилися на користь Тіта, все ж справа це не була вирішена, і в американських штабах ішов завзятий «ідеологічний спір», кому властиво належить допомога і на кого ставити. Доходило до того, що тоді як в OSS ставили вже на Тіта, OWI (Office of War Information — управління військової інформації) друкував мільйони листівок, прихильних до Михайловіча і які мусіли скидати з літаків — старшини OSS.

Таєр мав внести світло в балканську мряку і він робив це так, як оцінював ситуацію. Ця оцінка не завжди була правильною, і до цього він признається в книзі цілком одверто, кажучи: «І я эле типував». Характеристичним для автора, довоглядіть американського дипломата, є те, що він сприймає невигоди свого перебування серед партизан з гумором і ні трохи не драматизує його, дарма що він переживав і небезпеки. Таєр вмів підходити до життя з веселою сторінкою. Він, наприклад, розписується про кулінарні справи і стверджує: «Однією з найбільших проблем американської місії була справа доброго кухаря. Його знайдено в особі серба Стефана, який варив колись для принца Павла, а тепер бдав про кулінарне мистецтво в штабі командира I корпусу Арса. Натяк перед перекладачкою Тіта, мовляв, як це так, що в штабі крутиться квіслін, спричинив його звільнення, а на другий день Стефан випівав уже для американців смачні поросята».

Самих партизанів бачить автор не через призму захоплення, а з штандпункту доцільності. Він респектує жертвенність вождя, але рівночасно бачить недоліки старшин і штабів. До речі, він не жалує для них іронічних завваг. Цікава така сцена: на летовищі Таєр чекає разом з тітовськими достойниками на приземлення американських літаків, які мають привезти для Тіта 30 джипів. Все, що має в Тіта прізвіще і рангу, всі міністри, чекають на святочну церемонію; оркестра чекає на кивок капелімайстра, а почесна сотня — на команду. Причалили літаки, американський старшина склав Таєрові звіт і цей хоче передати тітовцям авта. Але вже немає кому передавати, бо «весь генеральний штаб побіг навіпереди до авта, панове генерали повскакували до джипів, і почалася божевільна їзда по летовищу. Все це нагадувало радше забаву дітей у парку розваг, ніж генеральний штаб армії».

Але Таєр не тільки любитель доброї кухні і вигод. Він завансований дипломат і політик, за ним доволі гліта служба в американському посольстві в (Далі на 10 стор.)

ПУБЛІЦИСТИЧНІ ВИЯВИ СУЧАСНОГО НІМЕЦЬКОГО РУСОФІЛЬСТВА (II)

Німецька газета, що пропагує орієнтацію на Росію

В другій частині нарису про сучасне німецьке русофілство належить поглянути з одним із його рупорів у сфері публіцистики. Йдеться конкретно про найповажнішу німецьку газету, щоденник

„Frankfurter Allgemeine Zeitung für Deutschland“

(ФАЦ), який не тільки є одним з важливих голосників німецької закордонної політики, але заступає певно визначену течію східної політики в Німеччині.

Для кращого розуміння проблеми — кілька фактів про саму газету.

ФАЦ засновано у Франкфурті над Майном 1949 р. Е. Домбровським спільно з Г. Бавгартеном, К. Корном, П. Зете і Е. Вельтером, як формальну наслідницю «Альгеймайне Цайтунг» у Майнці. Вона виходила в 1953 р. накладом 80 000, і можна припускати, що в бieżучому році це число набагато не збільшилося. Видавці цієї газети бажали б продовжувати традицію старої «Франкфуртер Цайтунг», яка була заснована в 1856 р. Л. Зоннеманом як «Франкфуртер Гандельсцайтунг». Від свого заснування ФЦ послідовно заступала ліберальну демократію і з нею зв'язану економічну доктрину лібералізму. В часах Ваймарської республіки ця газета продовжувала свою демократичну традицію і спромоглася навіть за режиму А. Гітлера чи не на одну туди, замаскувану публіцистичну опозицію в Німеччині. А. Гітлер присвятив їй багато «своєї цінної уваги» в «Майн Кампф», воюючи з «масонством, жидівством, моральним розкладом» тощо. Після 1945 р. поодинокі німецькі публіцисти продовжують цю традицію в двотижневнику «Гегенварт» і, як уже зазначено, частинно в ФАЦ.

Сьогодні на шпальтах цієї газети обігрується в загальному напрямку демократичного лібералізму і в основному внутрішня політика уряду д-ра Аденauера схвалюється; однак газета часто розходить з офіційним курсом у зовнішній політиці, зокрема з урядовими поглядами про ставлення до СРСР і у вужчому розумінні до Росії. ФАЦ є дефіцитним підприємством, фінансово підтримуванім колами німецької індустрії і, може, інших кіл, які, мабуть, зацікавлені спеціалістичним навітом проблем, правдоподібно також східноєвропейських.

*

«Франкфуртер Альгеймайне Цайтунг» заступає здекларовану антикомуністичну позицію, що виникає вже з ліберально-демократичного наставлення її видавців і публіцистів. В парі з цим вона підтримує на своїх сторінках таку політику Заходу, яка є спрямована на створення доброї оборонної системи проти більшовиків, на європейському відтинку вона гаряче рекомендувала скору ратифікацію ЕОС і пильно стежить за всіма проявами інтеграції і консолідації західного блоку. В загальному газета констатує, що комунізм є інтернаціональною конспірацією лівого тоталітарного елементу і трактує більшовицьку політику як вияв безмежної жадоби влади комуністичних клік. Цей погляд випливає з позитивного проросійського наставлення і виключає будь-яку імплікацію російських імперіялістичних прагнень. Навіть коли поодинокі розвідки чи статті своїм фактажом вказують на існування засадничих національних різниць в СРСР і про відродження «великоросійського патріотизму» (властиво шовінізму), як, для прикладу, нарис Нільса фон Гольста про архітектуру в Москві та Ленінграді, — то в політичній інтерпретації автори обстоюють позицію, що «російський народ є добрий, великий і до розмов сприйнятливий», а все говорення про «російський імперіалізм» — це тільки «медитації політично невироблених і відсталіх людей».

Не будемо наводити поодинокі приклади і не принесемо б нам нічого використання поодинокі виступів, які свідчать, що ФАЦ ставиться крайньо неприхильно до самостійницьких змагань народів СРСР або їх політичних еміграцій. Східноєвропейський експерт цієї газети Артур В. Юст, який злосли-во назвав сл. п. Андрія Лівидського «гідним репрезентантом південноросійських демократичних сил», дбає про «належну і об'єктивну» оцінку «прагнень» українського народу. Проблеми еміграції рівно ж оцінюються під кутом «німецько-російської дружби», в ім'я якої неросіянам можна б вилеїновувати. Схвалення позиції групи НТС після відомої франкфуртської дискусії над книжкою естонця Р. Райда «Коли приходять росіяни...» є добрим показником лібераль-

ности авторів, а зокрема їх працедавців...

Коли йдеться про американську політику щодо СРСР, то в загальних пунктах можна ствердити, що Джордж Ф. Кенан і його послідовники тішаються прихильною оцінкою, тоді як Джеймс Бернгам не заслужив ще на позитивну оцінку — мабуть, не тільки через пропагування «хрестоносного походу проти СРСР», але також через об'єктивне ставлення до неросійських народів союветської імперії. В обстріл критики попала рівно ж американська стратегія «rolling back» і Даллессова доктрина «ню лук». Політика «континенту» і бажання за всяку ціну «говорити» з Сходом відзеркаляють зовнішньополітичну лінію та східноєвропейську концепцію Герберта фон Борха, Еріха Домбровського, Ганса Бавмгартена, Павля Зете і інших.

Під такі кутум бачення розглядають східну політику і з нею зв'язане російське питання продовж чотирьох років. Для кращого навітнення треба докладніше приглянутися заторкненим проблемам, а передусім їхній інтерпретації в бieżучому році.

*

Західнонімецьке суспільство очікувало досить позитивних успіхів від відомої конференції чотирьох міністрів закордонних справ, що відбулася з початком цього року в Берліні і яка в своїх вислідах не принесла Заходові жадних успіхів, а стала помостом до наступної женеветської конференції, в якій США явно зазнали дипломатичної поразки. Велике німецьке зацікавлення, а в першу міру оптимістичні настрої були викликані завдяки ФАЦ. Коли пост фактум переглядати коментарі і передові цієї газети, то спостерігається одна генеральна лінія, яку можна окреслити наступними реченнями:

Ми мусимо говорити з росіянами за всяку ціну. Ми не можемо дозволити собі на люкус принципів позиції, і тому навіть своєрідний опортунізм супроти неморальностей і лиха на цьому світі може усунути перешкоди для розмов, які повинні бути переведені за всяку ціну, при чому доведеться використати всі можливості, щоб узглянути російські бажання, і йти до границі можливого.

Вже перед остаточною берлінською розгрою настваловано громадську думку саме в цьому напрямі. Коментар від 15 січня 1954 р. і передова П. Зете п. з. «Чи справді відпруження?» від 28 січня свідчать про своєрідний дефетистичний настрої.

«На превелике вдоволення, представники Заходу показали дуже поміркованими і виявили безпосередню свою згідність до розмов з Москвою.

Домовлення про долю Ляйпцігу, Магдебургу і Ростоку було б залежне від того, чи змагають потуги договоряться перед тим про Ляос, Аннам і Корею. Не мусить так бути, але так може статися. Поки що ми є вдоволені, що в чисто технічній справі, в порядку дня, осягнуто значний успіх...»

Такою була підготочка акція перед і під час берлінської конференції. Коли однак стало явним, що більшовики навіть не думають про позитивне наладнання німецької справи, конкретно кажучи — про німецьке об'єднання, тоді Герберт фон Борх, який реферував проблематику берлінської конференції в передових з 8, 12, 17 лютого 1954 р. і який закликав: «Nur Mut, Herr Molotow!» — ствердив, що Захід не вжив усіх заходів, щоб піти назустріч Росії.

«...Якщо німецька самопевність в історичному процесі об'єднання себе справді не сильно проявляє, — чи не можна навіть тоді засісти спільно з представниками союветської зони, коли йдеться тільки про ліквідацію тимчасового державного стану? Якщо страх перешкоджає Заходові, як і Сходові, в справі мілітарного статусу, тоді не можна сказати, що в Берліні використано всі можливості, щоб виграти на російській поставі.

Росіяни не отримали навіть гарантії, що атлантійський пакт не буде продовжений аж по Одру.

Представникам західних демократій залишається тільки кілька годин, щоб здійснити «малу розв'язку», яку з людського боку не можна вважати малою».

*

Подібною була також публіцистична підготочка женеветської конференції. Рівно ж у справі східної торгівлі і взаємин з червоним Китаєм Е. Домбровскі,

Йоахім Швелен і Ганс Бавмгартен ставилися завжди трохи відмінно від загалу німецької публіцистики і вважали, що на перешкоді до успішних розмов нічого не стоїть. Варто б відмітити, що тут рішав не політичний момент нових навітний, також національних сил в Азії, а тільки комерційний і до певної міри спекулянтський обрахунок.

«Чи не лежить досить близько думка про безпосередній контакт з червоним Китаєм, про його дипломатичне визнання, щоб підтримати його національну самопевність і щоб через посилені товарообмін на широкій кредитовій базі насамперед економічно, а після цього також політично зближити його незалежним від московських панів?»

Торговельно-політичні взаємини Німеччини з країнами східного блоку повинні розглядатися у специфічному світлі... Об'єднана Німеччина матиме також у майбутньому більше зацікавлення торгівлею з СРСР і східною Європою, ніж інші західні країни...

Німецька східна торгівля висловлює бажання, щоб товарообмін з Китаєм був зрівняний з торгівлею з іншими державами східного блоку, щоб усунути уявлення про упослідження німецьких фірм» (ФАЦ, 27 лютого і 1 квітня 1954 року).

*

Політичне русофілство публіцистів, що виступають на сторінках ФАЦ, знайшло своє концепційне завершення щойно в останньому часі, коли Павль Зете в передовій від 26 березня цього року під заголовком «Як діяв би сьогодні Йорк?» свідомо викликає «духа» Таврогену і обороняв історично також Раппалло. Хоч він з'ясував, що ці два поняття не можуть бути сьогодні трактовані як політичні реальності, проте рівночасно висунув концепцію німецького посередництва між Заходом і Сходом, точніше кажучи — між Заходом і Росією. Варто зазначити, що від довшого часу пораз більше німців носиться з думками про потребу німецького посередництва з Росією...

«Як ніхто з німців (за винятком пропашної групки комуністів) не має охоти стати союзником росіянам, так само німці мусять мати гаряче ба-

жання втримати мир. В сенсі втримання миру Німеччина як частина вільної системи держав могла б відіграти важливу посередницьку ролю з рештою Заходу і Росією. Вона могла б вивіривати або злагіднотувати напруження; вона могла б допомагати в небезпечних ситуаціях, запобігати в крайньому» (ФАЦ, 26 березня 1954 р.).

Цей виступ залишився б, мабуть, тільки теоретичним міркуванням, якби недавно не виступив парламентарист Карль Георг Пфляйдерер, запропонувавши навітання дипломатичних зносин з СРСР та його сателітами і еventуальну підоруж групи німецьких парламентаристів у Москву. Згадана «ініціатива» Пфляйдерера від самого початку зустріла дуже позитивний відгук ФАЦ. Коли кола Християнсько-Демократичного Об'єднання (ЦДУ) та інші нездекларовано проросійські наставлені середовища виступили з узасадненню критикою Пфляйдерера, що розмови з росіянами є передчасні і щонайменше політично шкідливі, тоді Ганс Бавмгартен відповів «засадничче» в передовій п. з. «Немає причини для галасу» в наступний спосіб:

«Безперечно, думка ввійти в контакт з Росією зустрічається з симпатіями Німеччини. Експерт у Німеччині спрямований на нормальні взаємини з Росією; Німеччина не шукає стосунків за всяку ціну, але прямує до покращання відносин між обома народами і тим самим — до покращання загальної міжнародної ситуації. Наша політика — чи називати її західною, чи європейською — служить мирові. Вона хоче співтворити мир і тим самим добрі взаємини з Росією. Тому маємо право кожничасно задумуватися, чи зближасмося ми до відповідного моменту покращання німецько-російських відносин» (ФАЦ, 22 травня 1954 р.).

Ми маємо право нагадати, що такі самі думки висувалися напередодні Раппалло. Іх перефразовано повторює тепер ФАЦ.

Цю зіставлення поодинокі інтерпретації щодо найголовніших проблем міжнародної політики, включаючи в це також відносини Німеччини до Росії, свідчить само собою про тенденцію видавців і публіцистів ФАЦ. Не буде країнністю, коли скажемо, що в цей спосіб можуть інтерпретувати політичні події тільки свідомі і послідовні русофіли. Під цим оглядом ФАЦ являє собою передовий орган німецького русофілства.

Ярослав З. Пеленський

Мале й велике в політиці

(Закінчення з 9. стор.)

Москві, він дуже добре володіє російською мовою. Звіти про партизанів, які він посилав до Вашингтону, є реалістичні і відважні. В одному з них він пише: «Чи це нам подобається, чи ні, але комуніст Тіто зостанеться в Югославії, і ми мусимо з ним погодитися, іща що рішення обернути спис у протилежну сторону і побудуємо разом з німецькою армією оборонний вал проти навали червоної армії».

Окреме місце в споминах Таєра відведене советам. Їх автор знає дійсно дуже добре, включно до їхньої тактики до безтями напувати горлішко чужинецьких гостей. Експерт Таєр має свій спосіб на ці пятаки. Він, заки сяє до стола з советами, ість більшу кількість масла або п'є олію — і тоді може конкурувати з ними і пити «на здоров'я».

Знавець советів, Таєр не завжди знаходить зрозуміння у своїх звержників. Наприклад, генерал Кларк, перший високий комісар США в Австрії, робить закид Таєрові, що він не знає всіх російських слів. Ішлося про те, що Таєр не міг дослівно перекласти одного речення Кларка в його розмові з ген. Толбухіним просто тому, що справді нема в російському словнику відповідника для одного англійського слова. Не могло і те, що й перекладач Толбухіна запевняв, що російська мова такого слова не має. Кларк розшукав собі іншого перекладача, про якого була думка, що він «знає всі російські слова, але не розуміє сенсу російської мови».

По капітуляції Німеччини і розподілі Відня на чотири сектори Таєра переносять до Зальцбургу, де він організував ловитву кол. гітлерівських «величин» і де йому вдається випадково знайти кол. німецького дипломата і свого приятеля ще з часів перебування в Москві — фон Герварт. В той час американці починають збирати інформації про відносини в окупованих німцями частинах СРСР. «Романтичні і не вірогідні» звіти російських емігрантів їх не задовольняють, і тому вони шукають німецьких експертів. Герварт має марку людини,

яка найкраще знає СРСР, і тому його зізнання такі цінні. Кілька місяців вранд Герварт пише свої спостереження, між іншими (за інформаціями з іншого джерела) виготовляє довший меморандум і в українській справі, в якому позитивно розцінює українські визвольні змагання і приписує їм велике значення.

По короткій «ловецькій інтервенції» в Зальцбурзі Таєр іде з дорученням державного департаменту до Будапешту і Бухарешту, а в 1948 р. дістає призначення до політичного штабу американської армії в Кореї. Напередодні свого відїзду на нове призначення його знання про країну, де він мав бути політичним дорадником чи принаймні одним із них, було дуже мале, що він, як сам каже, ледве знав, де ця країна лежить на мапі. Кілька тижнів пильних студій — і корейський експерт уже готовий. Він сидить навпроти советської місії, і вони разом рішають долю 30-мільйонного народу. Це вирішення звалося «38-а паралелля», — до речі, випадкова лінія, яку в 1945 р. американські і советські адмірвали взяли як границю для постою своїх кораблів і яка ніколи не була подумана як суходільний кордон.

Писати про справи великої політики з дотепом і не впадати «в тваринну повагу» перед собою і своїм високим довіллям — це мистецтво, що його рідко опановують дипломати і автори в такій мірі, як це зустрічаємо в Таєра. Однак було б великою помилкою думати, що великі політичні події, подані дотепом і жваво, навіть на канві кухонних справ, зменшують вартість книги. Навпаки, — книжка Таєра не тільки читається з приємністю, «одним духом», але вона також дає читачеві таку повноту образу політичних подій, якої неспроможна дати ніяка «поважна» книга. Бо ця остання дає тільки двобарвний матеріал — біле і чорне, а часті і сіре. Спогади Таєра міняються веселкою барв, яка є така питоменна нормальному життю.

Л. Корбут

З блокнота репортера

Їх королівської милости республіканці

Тільки в журналістичній публіцистиці української емігрантської політичної дійсності ідуть гомеричні бої за безумовне визнання «екзильної республіки» з її повним «державним апаратом, міністрами, державними та комунальними урядовцями, облігаціями позик і поштовими управліннями...» Ці бої, що, до речі, існують вже понад дев'ять років, а з особливою настирливістю в останнє п'ятиріччя, здається, не варті навіть того паперу й друкарської фарби, при допомозі яких вони так пристрасно ведуться. На нашу думку, такі позначки політичної дійсності є впливом недорозвиненості деякого із громадських діячів. Все те відбувається згідно з давньою засадою німецької соціал-демократії: «Якщо товаришем не хочеш стати, розіб'ю голову тобі!» (Und willst du nicht Genosse sein, so hau' ich dir den Schädel ein).

Однак, як відомо, німецькі соціал-демократи нині вже не такі бойово-війовничі і дуже нерадо слухають вас, якщо їм це давнє гасло пригадати. Зокрема баварські соціал-демократи при кузлі 18-ступневого мюнхенського пива приємно згадують часи, коли гострий язик міщанських жаргунів називав їх «баварсько-королівською соціал-демократією». Нині соціал-демократичний обер-бургомастер «світової столиці пива» (Мюнхену) — Томас Віммер вважає собі за честь належати до святкового комітету для влаштування урочистостей з приводу 85-річчя народин баварського кронпринца Рупрехта, хоч одночасно його партійні товариші в Мюнхенській міськраді голосують за те, щоб на міських будинках не вивішувати прапорів у день кронпринцевих народин — 18 травня.

Варто б, щоб і наські емігрантські соціалісти навчилися політичної толерантності від своїх колег з Другого інтернаціоналу і не наслідували тоталітарських тенденцій гітлерових націонал-«соціалістів». Можливо, що тоді наше політичне життя на чужині виглядало б дещо інакше і прийшло б до створення єдиної української політичної репрезентації за кордоном нашої батьківщини. Тієї репрезентації, здійснення якої вимагають патріотичні і здорово думаючі громадяни на еміграції, і яка так потрібна для нашої визвольної боротьби в Україні. Але не тільки в наших соціалістів відсутня толерантність до інакшомислячих; відсутня вона і в тих, хто говорить про «братолюбів»...

Королівський громадянин республіки

Багато з читачів нашої газети мало або матиме нагоду на кіноекранах бачити у фільмових тижневиках, як спонтанно вітали громадяни Баварської республіки (крайова конституція окреслює Баварію республікою) сина останнього баварського короля, претендента на королівську корону і носія державної традиції та символів національної зброї. Рупрехта з роду Віттельсбахів ніхто в Баварії — навіть найзапекліший та найпослідовніший республіканець — не називає інакше, як «кронпринцом» — насильником престолу. Але й кронпринц є лояльним громадянином республіки, який шанує державний устрій і державні закони. Між давнім і теперішнім державним ладом, між носіями обох ладів існує від років взаємоповага і взаємна лояльність.

Ми не знаємо, чи кронпринц Рупрехт бере участь у голосуванні під час виборів до крайового баварського союму і до парламенту Німецької Федеративної Республіки, зокрема ми не знаємо, чи він голосує в такому випадку на виборчий список маловпливової та незначної баварської монархістської партії. Однак усім відомо, що він навіть у межах законів не критикує теперішнього державного устрою, не говорячи вже, щоб він закликав до будь-яких путчів та перевороту. Можливо, що й тому дехто із загорілих монархістів має неоправдані претенсії до носія корони. Зокрема, якщо мова про драматичні місяці на перехресті 1932-1933 рр., коли в Баварії постав плян покликати Рупрехта на пост «Головного комісара держави», щоб таким чином унеможливити «затоплення Баварії брунатною хвилею гітлерових прихильників». Цей плян великою мірою розбився на постаті Рупрехта, який не бажав шляхом державного перевороту захоплювати у свої руки владу, хоч вороже ставився до диктаторських прагнень Гітлера та його партії.

Якщо Віттельсбахам не вдалося втримати корону з Божої ласки, то не можна її здобувати проти волі народу... Така

с, мабуть, життєва девіза Рупрехта з роду Віттельсбахів.

Молодь маршує з смолоскипами

У вечірню пітьму, під захмареним наближаючою бурею небом, у напрямі Німфенбурзького палацу на переферії Мюнхену великою і довгою зміюкою в'ється вогняне річище смолоскипів. Під звуки оркестр закаблуки юнацьких пружних ніг вибивають маршовий такт на асфальті. В повітрі п'яний запах бузка. Над палацом лопотять королівський, крайово-баварський і німецький республіканський прапори.

Студентська молодь мюнхенських високих шкіл — університету, політехніки, академії мистців та консерваторії — маршує віддати честь тому, хто в трагічну для Німеччини осінь 1918 р. через вогонь і бурю революції та поразки на фронтах дисципліновано допроставив баварські полки у вітчизну, здемобілізував їх і залишився між своїм народом, як його вірний син і звичайний член суспільства.

За дев'ять післявоєнних років піросло нове німецьке студентське покоління і заповнило аудиторії учбових закладів. Але як воно різниться від тих, що в травні 1945 р. поверталися переможелі з фронтів! Не треба читати ні газетних статей на всіх мовах світу, ні статистик економістів, вистачить під Німфенбурзьким палацом побачити ряди німецьких студентів, щоб переконатися, що таке національне й економічне відродження сучасної Німеччини, де її си-

ла та майбутнє. Виспортовані, виплекані (бо про них дбають батьки, суспільство і держава), дуже пристойно вдягнуті, фізично і морально дисципліновані маршували майбутні німецькі лікарі, інженери, економісти, мистці, музики, учителі, професори, вчені і... офіцери.

На високому кам'яному балконі серед професорів та ректорів баварських вищих учбових закладів стояв кронпринц Рупрехт. Коротке привітання з днем народин, коротка відповідь, і з тисячей грудей понеслося грімке трикратне «Слава». Заграли оркестри.

«Який Ти славний, Боже в Сіоні...» Бортнянського понеслося під склепіння палацу, заливало всю площу, молитвою прямувало у небесну безконечність — до стіп Всевишнього.

З А Я В А

В газеті «Радянська Україна», ч. 116 від 18 травня 1954, в Київських радіомовленнях для закордону 18-20 травня 1954 р., як і в московській «Правді», ч. 138 від 19 травня 1954 р. була вміщена і виголошена заява-стаття Йосифа Крутія, в якій він покликається на мою доповідь, виголоснену в Клубі молодих українських публіцистів «Крапка над і» в Мюнхені 8 квітня 1954 р.

Заявляю, що цитовані в статті ніби мої слова і ствердження є звичайним фальсифікатом або самою Крутія, або керівних органів МВД.

Всю українську пресу ласково прошу передрукувати цю мою заяву.

Д-р Любовир Орест Ортинський

Купуйте книжку з дій УПА
що появилася у видавництві «ДО ЗБРОЇ»

СПОМИНИ ЧОТОВОГО ОСТРОВЕРХА

Хроніка Тактичних відтинків УПА „Лемко“ і „Маківка“ 1944—1948

Замовляйте у видавництві „Сучасна Україна“

Ціна: в Австралії — 10 шил., в Англії — 8 шил., в Аргентині 12 пезів, в Бельгії — 48 фр., в Бразилії — 25 кр., в Венесуелі — 3.15 бол., в США і Канаді — 1.50 дол., в Німеччині — 4 в. м., у Франції, Тунісі — 340 фр., в Швейцарії — 4 фр., у Швеції — 4.80 кор
Кольпортерам даємо 20 % опусту

Замовлення виконуємо за попереднім надісланням готівки. Гроші просимо висилати: за кордоном — на адреси представників, в Німеччині — на адресу видавництва.

Маємо на складі наступні книжки

	ціни в		
	Німеччині	США і Канаді	Англії
Арка, журнал літератури, мистецтва і критики			
рік 1947, числа 1, 4, 5, 6,			
рік 1948, числа 2, 3, 4, 5, кожне число по	—50	—15	1.0
Світ і людина, поеми Балей Петро:	—50	—15	1.0
Пан, збірка оповідаць Барка Василь:	1.50	—40	3.0
Білий світ, поезії Галайчук Б., — д-р	1.—	—30	2.0
Нація поневолева, але державна Гуменна Докін:	1.50	—50	3.0
Діти чумацького шляху, роман т. I—III	12.—	2.25	24.0
т. IV	7.90	2.50	14.6
• • • Діти, одгадайте	—50	—15	1.0
Діма:			
Росіяні зорі, поезії Домонтович В.:	—50	—20	1.0
Доктор Серафікус, повість	1.50	—40	3.0
• • • Ідея і чия, видання Проводу ОУН. р. 1946 10 (передрук підпільного видання)	2.—	—50	4.0
Клен Юрій:			
Спогади про леоклясників	—50	—15	1.0
Коваль Федір:			
Зелені Ромби, поезії Мосендз Леонід:	1.50	—60	3.0
Волвський рік, поема	—50	—15	1.0
• • • Організація і праця штабів, проект	1.50	—40	3.0
• • • Позиції українського визвольного руху (передрук підпільних статей)	1.50	—40	3.0
Полтава Л.:			
У вишневій країні, новелі	—50	—20	1.0
Портрети ген. Р. Шухевича, малі	—25	—10	0.6
великі	1.—	—30	2.0
Приходько М.:			
Під сонцем Поділля, спогади	2.—	—50	4.0
Ребет Лев, д-р.:			
Формування української нації	—50	—15	1.0
• • • Самостійність, орган УГВР (передрук підпільного видання)	1.50	—40	3.0
• • • Топографія	1.50	—40	3.0
Хрін Степан:			
Крізь сміх заліза (спогади)	4.—	1.50	8.0
Зимом у бункрі (спогади хроніка)	4.	1.50	8.0
Спомины			
Чотового Островерха	4.—	1.50	8.0
Всеволод Голуб:			
Україна в Об'єднаних Націях	1.20	0.40	2.6
Чапленко В.:			
Чорноморці, т. I	1.—	—30	2.0
Шерех Юрій			
Прощання з учора	—50	—20	1.0
Шерех Ю., Кисляця Д.:			
Граматики української мови, — синтакса	1.—	—30	2.0
Янів Волод.:			
Німецькі концентраційні табори	—50	—15	1.0
Перераховуємо 1 нім. марку: в Австралії — 2,5 шил., в Аргентині — 3 пез., в Бельгії — 12 фр., в Бразилії 5 кр., у Венесуелі — 80 бол., у Франції — Тунісі — 85 фр., у Швейцарії — 1 фр., у Швеції — 1.25 кр.			
Кольпортерам даємо 20% знижки.			
Замовляти у видавництві «Сучасна Україна», München, Karlsplatz 8, III, Germany, або у представників закордоном.			

Чи серед мюнхенських студентів, а виходило б і серед слухачів високих шкіл Баварії, є стільки монархістів і прихильників Баварської Партії (БП) та «Королівської земляцької спілки?» — запитував старший пан групу студентів, що у футерал клали прапор своєї корпорації.

— В жодному випадку. — звучала відповідь. — Наша корпорація цілковито республіканська. А тут, на маніфестації, не більше, ніж десять відсотків студентів-монархістів.

— Я, наприклад, належу до «Молодосоціалістичної спілки» — втрутився в розмову студент без корпоранської шапки. — Мій батько давній член СПД (Соціал-демократична Партія Німеччини) і профспілчанин. Чому вітати кронпринца з народинами мало б бути однозначне з висловлюванням монархістських переконань чи поглядів? Цей «старший пан» має свої безперечні заслуги не тільки перед Баварією, але й перед Німеччиною. Святкувати 85-річчя видатної людини належить, до речі, до доброго виховання, сказав мій батько.

— 30, зо (так, так)... — відповів підтоптаний пан, мабуть, колишній королівський гофрат.

У своїй книжці «Уряд і парламент» (Government and Parliament) колишній лейбористський міністер і один з найвидатніших керівників британської соціалістичної «Партії Праці» — Герберт Моріссон, висловлюючись про критичні завваги короля Едварда VIII в справі безробіття на адресу тодішнього консерваторського уряду, тобто про корисну для соціалістичної опозиції критику короля, застерігається проти того, щоб самовільно втягати корону «в справи, які є предметом політичної дискусії». Іншими словами, Моріссон боронить засади неторкальності королівської суверенності, яка непродуманим виступом короля могла б стати засобом у розигрі міжпартійних суперечок і знецінила б монархічний принцип.

Це називається толерантністю в політиці і притриманням засад чесної гри. Взаємоповага і вироблена політична культура — це основа здорових суспільних взаємин, основа кожної політики, яка рахує на успіх. Без цих основ будь-яка розумна політика не можлива.

Але цього, здається, не знають наші емігрантські політичні діячі або такі не хочуть знати і ніколи цього не розуміють. (вс)

У МАЛІЙ
ПОЛІТИЧНІЙ БІБЛІОТЕЦІ
в-ва «Сучасна Україна»
появилися:

ч. 1
доц. д-ра Лева Ребета
«ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ»
Ціна: 0,50 н.м. — 0,15 дол. — 1 шил.

ч. 2
д-ра Богдана Галайчука
«НАЦІЯ ПОНЕВОЛЕНА, АЛЕ ДЕРЖАВНА»
(Українська визвольна справа з міжнародно-правного пункту бачення)
Ціна: 1,50 н. м. — 0,50 дол. — 3 шил.

ч. 3
Всеволода Голуба
«УКРАЇНА В ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЯХ»
(Огляд історії прийняття та діяльності з углядженням міжнародно-правної позиції та деякими політичними висновками)
Ціна: 1,20 н. м. — 0,40 дол. — 2/6 шил.

ЗАМОВЛЯТИ:
у представників в-ва «СУ» або
безпосередньо:
Verlag „Sucasna Ukraina“
(13 b) München 2, Karlsplatz 8/III
Germany — US - Zone

« В І С Т І »

Братства кол. воєнків 1. УД-УНА
Український військовий журнал-двоми-
сячник

ПОДАЄ матеріали про 1. УД, ВМІЩУЄ

статті про українські військові формації під час 2-ої світової війни, ІНФОРМУЄ

про українців у совєтській армії, ПРИНОСИТЬ

відомості з зброєзнавства
ПОДАЄ вістки про діяльність Братства. Замовлення на видання Братства сла-
ти на адресу:
Dr. L. Ortynskyj, München 37, Schließfach 56.

СОВЕТСЬКИЙ ФЕЙЛЕТОН

„Харчівні маленковського добробуту“

Від Редакції: Передруковано з «Комсомольської Правди» від 7 травня дещо скорочений фейлетон «Зелені вартівці» про сучасний советський побут, про маленковські підприємства суспільного харчування і «боротьбу» комсомолу з п'янством, хоч причини п'янства не в кількості крамниць з алкоголем, а в безперспективності підсоветських відносин. Зрештою — висновки зробить сам читач.

★

Як не дивно, а грішництво Семена Г. почалося через зіпсуття будильника. Не задзвонив на час, і Сеня стрімголов вискочив на вулицю... До зміни лишалося двадцять хвилин.

— Поснідаю в перекусні, — рішив він і штовхнув двері дерев'яної будочки... В перекусні не було ні столів, ні стільців. Вздовж стіни простягалась вузька дошка, і відвідувачі ставили на ній шклянку і пляшку. Біля прилавка товпились підхмелені люди. Під стіною плавали густі клуби тютюнового диму. На підлозі валявся папір, рештки їжі

— Мені б чогось гарячого, — несміло попросив Сеня.

— Гарячого не тримасмо, — відповів продавець.

— Ну, тоді два бутерброди.

— А що будете пити?

— Шклянку чаю.

— Може ще схочете киплячого молочка? — іронічно закип продавець, забіраючи назад бутерброди. — Ну що — чарку?

— Та я же не п'ю, а крім того, — мені на роботу.

— Не п'є. Бачили? — кинув хтось з гостей, що чекали в черзі за Семеном. — Не п'є тільки телеграфний стовп, і то тільки тому, що в нього чарки вниз. Давай, парень, не затримуй.

Стараючись не морщитись, Сеня випив пів шклянки горілки, запхав рот бутербродом і помчав до виходу.

Другий раз Семен відвідав перекусню з друзями в день виплати. Потім зайшов у свято.

Коли вже Семен пізніше не йшов, — всюди на дорозі траплялись йому пиварні і перекусні. Від гуртожитку до заводу — шість, до трамвайної зупинки — дев'ять, до кіна — три. Семен тепер пив — і не морщився...

Справа скінчилась трагічно. Якось, виходячи з пиварні, Семен спіткнувся на телеграфний стовп. З великою шишкою на лобі він з'явився біля каси кіна, перестрашив жінок, образив продавця квитків і урядив скандал. Парубка повели в міліцію.

Заступник у політичних справах начальника сьомого відділу міліції — тов. Михайлов не пам'ятає випадку, щоб хто-небудь із молоді «Ростсельмашу» поїхав у міліцію в тверезій стані.

— «Ребята» у нас в оселі хороші, — говорить він, — але от біда: понатикані на кожному кроці пиварні. Псують вони молодь. «Забігайловки» — це розсадники хуліганства. Всі бійки, всі скандали — там. Чого ж пильнують торговельні організації!

І, дійсно, в оселі нема ресторану, харчівні, кафе, чашні. Замість того міські торговельні організації розплодили масу кіосків, павільйонів, будочок і всього іншого, вже без назв, які тут називають «зеленими вартівнями».

Комітет комсомолу забив на тривогу, щоб закрити пиварні при воротах заводу. Але вони появились на найближчих вулицях.

Комсомольські організації заводу ведуть довгу боротьбу з торговельними організаціями.

Заберіть спиртові напитки з харчівні для молоді.

Нарешті «забрали». Скриньки з горілкою перенесли під вікно, і горілка продається через вікно. («Не уб'є душі живої і слова живого». — Прим. П. С.) Цей віконний буфет називається буфетом харчівні ч. 12.

— В нашій харчівні горілки нема, — роздумують працівники харчівні, — а на вулицю, то вже вибачте, продавати маємо право. П'ють — але не в наших стінах.

Коло прохідної «Ростсельмашу» вартівні усунули, але замаскували їх при вході до паротягаремонтного заводу. Необізнаний не зразу гляне за дерев'яну споруду, що ховається за заводською почесною таблицею. Споруда без назви і вивіски... Дальше, на вулиці — павільйон з вивіскою: морозиво, сметана,

молоко, шоколяда. За кіоском — харчова будка № 120, трохи далі — будка газованої води. Напроти, в сквері — «Чебурек, чахохбиль, шашлик, пельмені». Але всім цим вивіскам і назвам не сміймо довіряти. Це маскування. Тут ви не знайдете ні овочевого соку, ні морозива, не попоїсте шашлика. Вам запропонують тільки вино і горілку.

Багато підприємств загального харчування Ростова перейшли подібне перевернення...

Різних господарів мають ті пиварні, перекусні, кіоски, буфети, будки тощо... Одні підпорядковані міським, другі — обласним, треті — республіканським організаціям. Трест харчівень, трест показових ресторанів, «дорресторан, орси», місцева торгівля, — всі мають «зелені вартівні»... Ростхарторг і «Нахпещторг» чомусь мають свої буфети і перекусні, хоч відомо, що їх завдання — харчові крамниці.

Відкрив у Ростові свої будки і Рибкооп... хоч він має постачати харчі і промтовари рибальським оселям і артілям.

Міліціонери правильно кажуть, що «забігайловки» — це розсадники хуліганства. Та не тільки це. Як правило, в цих антисанітарні і антикультурні умови. За прилавками знайшло пристановище багато жуликів і «рвачів», яких можна докусати до торгівлі і на гарматний постріл. За чотири місяці цього року торговельні контролери перевірили 62 перекусні, буфети, кіоски тощо, що торгують вином і горілкою. В 47 викрили порушення правил торгівлі.

В буфеті харчівні № 22... продають горілку неповнолітнім. Те саме в кіосках № 109, 148 і 164... і інших.

Як повідомляла місцева газета, в місті буде торгувати прохолодливими напитками 1300 кіосків. Знаючи, яку метаморфозу вони переходять і чим справді торгуватимуть, ми зайшли до державної торговельної контролю.

Заступник головного державного контролера в Ростовській області тов. Воронцов вислухав наші побоювання і сказав:

— В сам не розумію, чому в Ростові розмножилось так багато «зелених вартівень». Багато клопоту маємо з ними і ми. Сила на них скарг. Але ми тільки контролюємо їх діяльність, решта до нас не належить.

Тоді ми зайшли до завідуючого міським торговельним відділом, Микити Івановича Курінного. Він погодився з нами.

— П'яних, кажете, багато — ну, а хто винен? Пиварні тут ні при чому. «Забийголовки» належать до підприємств загального харчування. А ми маємо директивні вказівки, щоб без дозволу міністерства торгівлі не скорочувати ні одного підприємства загального харчування.

— Та ви їх не закривайте. лиш змініть асортимент напитоків.

— А як буде з оборотом? — відповів Микита Іванович...

І. Шатуновський Ю. Зубрилін

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

До секретаріату Українського Народного Університету приходять часто запити:

1) Чи можу вчитися заочно? 2) Яку школу треба покинути, щоб я міг вписатися на курсанта УНУ? 3) Чи можу бути прийнятий на курсанта УНУ, бо мій вік...? 4) Чи можу стати лише передплатником скриптів УНУ?

Щоб розвіяти всі сумніви повідомляємо:

1) Курс українознавства Українського Народного Університету відбувається заочною метою.

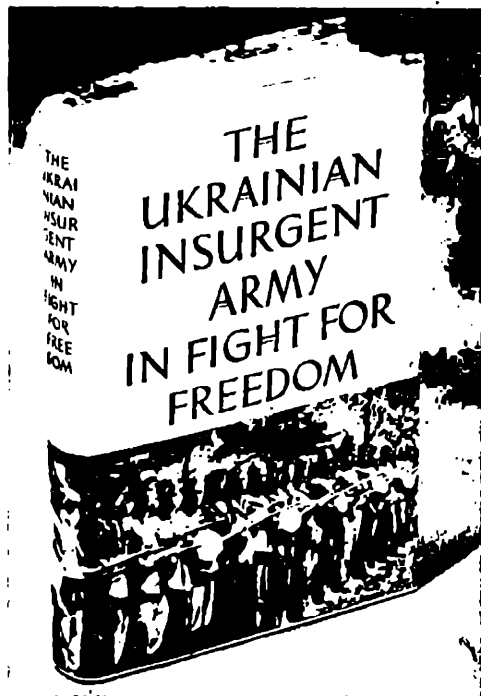
2) Вписатися може кожний, хто має добру волю вивчити українознавство.

3) Вік курсанта є необмежений. Маємо випадок де дід і внук вчаться разом.

4) Хто не має часу, щоб давати відповіді на контрольні питання, може стати передплатником скриптів УНУ.

Адреса:

Institut d'enseignement par correspondance 27, rue des Bauves Sarcelles (S. et O) France.

Зміст книжки: Вступне слово: Л. Добрянський. — Промови на маніфестації в 10-річчя УПА: сен. Айвз і сен. Грін. — Коротка історія УПА: Л. Шанковський. — Література українського визвольного підпілля: В. Барка. — Новелі і сатири українського підпілля: Буревій, Марта Гай. — Уривок п'єси «Андергравид»: Р. Лапіка. — Мистецтво в УПА: С. Гордійський. — Публіцистика українського підпілля: К. Коновенко. — Концепція самостійної України: П. Полтава. — Наше ставлення до російського народу: О. Горновий. — Лист до Стейт Департаменту США в справі «Голосу Америки»: П. Полтава. — Бій під Ліщавою Горішньою: С. Хрив. — Червоний Хрест УПА: Мельодія-Крук.

Ціна її — 3.25 амер. дол. Кольпортерам і книгарням знижка. Замовлення слати до ОБ'ЄДНАНОГО КОМІТЕТУ, на адресу W. ZACHARCZUK, 82 Ave. B. New York City, N. Y.

УВАГА! УВАГА!

Книжка англійською мовою

Вже приймаються замовлення на нову книжку англійською мовою про

УПА,

яка видається заходами «Об'єднаного Комітету міста Нью-Йорку та Метрополі» з вагоди 10-річчя боротьби Української Повстанчої Армії. Книжка буде мати 224 сторінок і буде ілюстрована оригінальними знімками з боротьби УПА. Ця книжка повинна знайтися в кожній українській хаті і бути поширена серед англосакського світу. Купуючи її, Ви особисто допоможете сплатити решту коштів, зв'язаних із її виданням, і допоможете також у покритті коштів тих книжок, які будуть розіслані до різних інституцій та бібліотек.

Читайте і поширюйте журнал військово-політичної думки „До Зброї“ що його видає Місія УПА

У МАЛІЙ ЛІТЕРАТУРНІЙ БІБЛІОТЕЦІ в-ва «Сучасна Україна» появились

ч. 1 Юрія Шереха «ПРОЩАННЯ З УЧОРА» («Коли ж прийде справжній день?»)

ч. 2 Леоніда Полтави «У ВИШНЕВІЙ КРАЇНІ» (Збірка новель)

ч. 3 Діми «РОСЯНІ ЗОРІ» (Збірка поезій)

ч. 4 ФЕДОРА КОВАЛЯ ЗЕЛЕНІ РОМБИ

Замовляти: Verlag „Sučasna Ukrajina“ (13 b) München 2, Karlsplatz 8/III Germany — US - Zone

Умови передплати

на двотижневик «Сучасна Україна»:

	одно	ПЕРЕДПЛАТА	
	число	піврічна	річна
Австралія	1 шил.	10,6 шил.	21 ш.
Австрія	1,50 шил.	16 шил.	32 ш.
Аргентина	1 пез.	12 пез.	24 п.
Бельгія	6 фр.	65 фр.	130 ф.
Бразилія	3 кр.	31 кр.	62 к.
Великобританія	1 шил.	10,6 шил.	21 ш.
Венесуела	— 40 бол.	4,50 бол.	9 б.
Голляндія	— 50 г.	5,40 г.	10,80 г.
США і Канада поштою			
летунською	— 20 дол.	1,95 дол.	3,90 д.
звичайною		1,30 „	2,60 „
Німеччина	— 50 нм.	5,40 нм.	10,80 нм
Франція і Туніс			
Франція	35 фр.	360 фр.	720 ф.
Туніс	— 60 фр.	6,50 фр.	13 ф.
Швейцарія	1 кор.	10 кор.	20 к.

До Канади і США газету всилаємо летунською поштою

СУЧАСНА УКРАЇНА

Видає:

Закордонне Представництво УГВР

Редагує: Колегія

ДВОТИЖНЕВИК

★

Редакція не вміщує статтей, не підписаних ім'ям та прізвищем автора. В справі неприйнятих статтей не листується.

Редакція застерігає за собою право скорочувати статті і правити мову. — Статті підписані авторами, не конечно висловлюють погляди чи становище редакції.

Адреси наших представників

- Австралія: Fokshan Library & Book Supply 1 Barwon Street Glenroy W. 9, Vic.
- Аргентина: Denysink Mykola c. Curapaligüe 790 Buenos Aires
- Бельгія: Schrayter F. 4 rue des Bouleaux Cheratte, Liege чекове Konto для пересилки грошей: Camp. 2376.24
- Бразилія: Bajluk Dmytro Caixa Postal 6 Sao Caetano do Sul Sao Paulo
- Великобританія: Prokop Konstantyn 25 Hillcrest Rd. London W. 3
- Венесуела: Dejncka Alexander UKRAFOT Av. Espana Edificio Panamerica Caracas Catia
- Канада: O. I. Eliashevsky 118 Medland St. Toronto 9, Ont.
- США: Klym Jaroslaw 114 East 11-th Street New York 3, N.Y.
- Франція і Туніс: Soroczak Miroslaw Oury-Sud 69 Florange (Moselle)
- Швейцарія: Dr. Prokop Roman Wabernstr. 40 Bern
- Швеція: Harbar Kyrylo Box 62 Huddinge